

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΝΩΣΗ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ : ΜΑΝΩΛΟΓΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΚΙΟΥΡΟΓΛΟΥ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2011

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΝΩΣΗ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ : ΜΑΝΩΛΟΓΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΥΚΙΟΥΡΟΓΛΟΥ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2011

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ε.Ε. : ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

CEDEFOP: EUROPEAN CENTRE FOR THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL TRAINING

UNESCO: UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION

Τ.Ε.Ε: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ

ΚΑΠ: ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.: ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΩΣΕΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΕΠΑ.Σ.: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ

ΓΕΩΤ.Ε.Ε.: ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.: ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σ.Ε.Β.: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Κ.Π.Σ.: ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Π.Γ.Σ.: ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Κ.Ε.Κ.: ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Ο.Ε.Ε.Κ.: ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Ν.Π.Ι.Δ.: ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ν.Π.Δ.Δ.: ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ι.Ε.Κ.: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

С.Α.Ρ.Α: CERTIFICAT D' ATTITUDE PROFESSIONNELE AGRICOLE

В.Ε.Ρ.Α: BREVET D' EDUTES PROFESSIONNELE AGRICOLE

В.Τ.Α: BREVET DE TECHNICIEN AGRICOLE

С.Ф.Α. : CENTRE DE FORMATION D' APPRENTIS

С.Α.Α. : CERTIFICAT D'APTITUDE AGRICOLE

Ι.Ν.Ρ.Σ.Α : INSTITUTE NATIONAL DE PROMOTION SUPERIUR AGRICOLE

Ε.Ν.Σ.Σ.Α.Α. : ECOLE NATIONAL SUPERIUR DES SCIENSES AGRONOMIQUE APPLIQUE

I.N.R.A.P. : INSTITUTE NATIONAL DE RECHERCHES ET APPLICATION
PEDAGOGIGUES

B.T.A.O.: BREVET DE TECHNICIEN A OPTION

B.A.T.S.A : BREVET DE TECHNICIEN SUPERIUR AGRICOLE

E.F.A.: ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

L.A.O.: ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

M.A.O.: ΜΕΣΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, που έχει τίτλο «Συστήματα Γεωργικής Εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση», έχει σκοπό να παρουσιάσει την έννοια και το περιεχόμενο του επιστημονικού πεδίου «Γεωργική Εκπαίδευση» και να περιγράψει τα συστήματα που υπάρχουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρχικά, γίνεται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση για την έννοια της εκπαίδευσης και κατάρτισης, στη συνέχεια παρουσιάζονται τα συστήματα γεωργικής εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ομαδοποιούνται οι χώρες σε κατηγορίες με βάση τα συστήματα που ισχύουν και στη συνέχεια αναφέρονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις.

Η φύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα συστήματα κατάρτισης σε όλα τα κράτη-μέλη είναι κοινή και καθιστούν την ευρωπαϊκή διάσταση ολοένα και πιο σημαντική για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης. Ωστόσο, η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης οφείλει να προσαρμοστεί στους διαφορετικούς μηχανισμούς, πρακτικές και ανάγκες των κρατών-μελών, η οποία, όπως διαφαίνεται, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σε μία ημέρα, αλλά πρόκειται για μία συνεχή διαδικασία ανάπτυξης σχεδίων που αφορούν τη βελτίωση της ποιότητας και την προώθηση της καινοτομίας στην εκπαίδευση. Τα συμπεράσματα της εργασίας, μετά την εξέταση των συστημάτων και την διαπίστωση των αδυναμιών από πλευράς γεωργικής κατάρτισης καταλήγουν στην πρόταση περισσότερης πρακτικής άσκησης, εκπαιδευτές με εξειδίκευση, καλύτερα σχολικά κτίρια, ίδρυση αγροτικών σχολών μέσα από τους ίδιους τους συνεταιρισμούς και προσφοράς εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ένα μεγάλο εύρος θεματικών πεδίων.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ε.Ε., Γεωργική Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Απασχόληση, Πράσινο Πιστοποιητικό, δευτεροβάθμια-τριτοβάθμια εκπαίδευση.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	6
1.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	6
1.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ.....	14
1.3 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	17
1.4 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.....	22
2.1 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	22
2.2 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΙΑ	27
2.3 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ	35
2.4 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	42
2.5 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΑΝΙΑ.....	44
2.6 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ	46
2.7 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ	51
2.8 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ / ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ.....	54
2.9 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.....	56
2.10 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ.....	58
2.11 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ.....	59
2.12 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΣΟΥΗΔΙΑ.....	60
2.13 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	64
3.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	64
3.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΛΥΣΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	66
3.3 ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	67
3.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	68
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	74

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1.1 Τεχνικά Επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) της χώρας.....	25
Πίνακας 2.1.2. Οι Ειδικότητες των ΕΠΑ.Σ. (Επαγγελματικά Σχολεία).....	25
Πίνακας 2.1.3. Τα «Κέντρα ΔΗΜΗΤΡΑ».....	71

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ραγδαίες εξελίξεις και αλλαγές στο σύγχρονο κοινωνικο-οικονομικό γίνεσθαι καθιστούν απαραίτητη τη συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση των αγροτών, προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στις διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις τόσο σε κοινωνικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο.

Είναι γνωστό ότι το δυναμικό μιας χώρας για ανάπτυξη δεν επηρεάζεται μόνον από τους φυσικούς, άλλα και από τους ανθρώπινους πόρους. Πολλοί ισχυρίζονται ότι, τελικά, είναι οι ανθρώπινοι πόροι αυτοί που καθορίζουν το χαρακτήρα και το ρυθμό της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης μίας χώρας (Haq και Kirdar, 1986). Ιδιαίτερα στον αγροτικό χώρο, η έλλειψη εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού θεωρείται ως βασικός περιοριστικός παράγοντας της ανάπτυξης.

Η ελληνική και γενικότερα η ευρωπαϊκή γεωργία έχουν υποστεί σημαντικές μεταβολές στα πλαίσια της Ε.Ε. Με την επιταχυνόμενη τεχνολογική εξέλιξη, αναμένεται παραπέρα ένταση του σκληρού ανταγωνισμού στην παγκόσμια γεωργία και συνεπώς, οι λιγότερο ικανοί κινδυνεύουν να εξαφανιστούν από το χώρο αυτό. Η παραγωγική εξειδίκευση και η εκμηχάνιση παρέχουν τη βάση για την ανάπτυξη της πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο. Η κατάρτιση σε τεχνικά θέματα έχει, κατά το μάλλον ή ήττον, συνοδεύσει τις μεταβολές στο γεωργικό τομέα. Ο γεωργός του παρελθόντος γνώριζε δύο μόνο παραγωγικά εργαλεία: την γη και την εργασία. Ο γεωργός σήμερα πρέπει να κατανοεί το μηχανικό εξοπλισμό και τις βασικές αρχές και εφαρμογές της χημείας, βιολογίας και οικονομίας. Ο σημερινός γεωργός, όπως και κάθε επιχειρηματίας, έχει πρόσβαση στην πίστη και η χρέωση είναι κοινή πλέον πρακτική. Η ενσωμάτωση της εκμετάλλευσης στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, ο μακροχρόνιος σχεδιασμός και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων αποτελούν επιπρόσθετα πεδία κατάρτισης των γεωργών. Επιπλέον κάτω από τις σημερινές συνθήκες, οι αγρότες δεν είναι πλέον οι αποκλειστικοί διαχειριστές του αγροτικού χώρου αφού υπάρχουν τόσο οι κυβερνητικές παρεμβάσεις όσο και η επέμβαση του αστικού πληθυσμού (προστασία περιβάλλοντος κλπ). Σηματοδοτείται λοιπόν η ανάγκη συναίνεσης μεταξύ των παραδοσιακών κατοίκων της υπαίθρου και η προετοιμασία ατόμων ικανών να ζήσουν και να εργαστούν μέσα σε ένα σύστημα αλληλοσυσχετίσεων.

Στις ενότητες που ακολουθούν περιγράφονται συνοπτικά τα εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, αναλύεται η έννοια και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (τεχνική εκπαίδευση, εκπαίδευση ενηλίκων, χαρακτηριστικά εκπαίδευσης ενηλίκων, επίπεδα εκπαίδευσης), του επιστημονικού πεδίου «Γεωργική Εκπαίδευση» (βαθμίδες εκπαίδευσης, στόχοι και κατηγορίες) και στο τέλος του κεφαλαίου γίνεται αναφορά στην γεωργική εκπαίδευση κατά την αρχαιότητα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια αναλυτική περιγραφή των συστημάτων γεωργικής εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται τα γενικά συμπεράσματα που αφορούν στην παρούσα πτυχιακή εργασία, ομαδοποιούνται οι χώρες της Ε.Ε. σε κατηγορίες βάση των συστημάτων που ισχύουν, γίνονται κάποιες προτάσεις για την βελτίωση των συστημάτων της γεωργικής εκπαίδευσης και κάποιες διευκρινήσεις για το «Πράσινο Πιστοποιητικό» και την χορήγηση του.

Τέλος, στη βιβλιογραφία αναφέρονται όλες οι πηγές, έντυπες και ηλεκτρονικές, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για την περάτωση της παρούσας εργασίας, ενώ στο παράρτημα παρατίθενται ορισμένοι πίνακες των οποίων η παρουσίαση κρίθηκε απαραίτητη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«**Εκπαίδευση**» ονομάζεται η ανάπτυξη των σωματικών, διανοητικών και ηθικών δυνάμεων του παιδιού, η μόρφωση που αποκτάται με τη διδασκαλία καθώς και καθένα από τα στάδια της μόρφωσης που παρέχεται στο σχολείο (Τεγόπουλος και Φυτράκης, 1993).

Ο όρος εκπαίδευση βρίσκεται σε στενή συνάρτηση με τους όρους παιδεία και μόρφωση. Με τον όρο «μόρφωση» εννοούμε το αποτέλεσμα του «εκπαιδεύω». Μόρφωση είναι η κατάσταση που δημιουργείται από την εκπαίδευση. Ο όρος μόρφωση ανταποκρίνεται στο χρησιμοποιούμενο όρο «ανθρώπινο κεφάλαιο». Με τον όρο «παιδεία» εννοούμε το σύνολο των πνευματικών αγαθών, τα οποία υπάρχουν στην κοινωνία.

Η εκπαίδευση περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που στοχεύουν στην ανάπτυξη της γνώσης, των δεξιοτήτων, των ηθικών αξιών και της κατανόησης, η οποία απαιτείται σε όλες τις φάσεις της ζωής και όχι της γνώσης και των δεξιοτήτων που συνδέονται με ένα περιορισμένο πεδίο δραστηριότητας (Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 1996: 1-3).

Ως εκπαίδευση θεωρείται η πράξη και το αποτέλεσμα της παρέμβασης των ενηλίκων στα άτομα που βρίσκονται σε ηλικία ανάπτυξης ή του συνόλου της κοινωνίας στα μέλη της επηρεάζοντας ουσιαστικά τη διαμόρφωση του ατόμου. Συνδέεται επίσης με δραστηριότητες που στοχεύουν στην ανάπτυξη της γνώσης, των δεξιοτήτων, των ηθικών αξιών και της κατανόησης, η οποία απαιτείται σε όλες τις όψεις της ζωής.

Ως **επαγγελματική - τεχνική εκπαίδευση** μπορεί γενικά να οριστεί: "μία σχεδιασμένη διαδικασία για την αλλαγή στάσεων, γνώσεων ή δεξιοτήτων μέσω εμπειριών μάθησης, με σκοπό την επίτευξη αποτελεσματικής εκτέλεσης μιας δραστηριότητας ή δραστηριοτήτων. Σκοπός αυτής είναι να εξασφαλίσει υψηλό βαθμό απόδοσης στα πλαίσια της επαγγελματικής δραστηριότητας. Πολλοί επιστήμονες θεωρούν ότι η εκπαίδευση ασχολείται περισσότερο με την

απόκτηση, γενικά, γνώσης, ενώ η τεχνική εκπαίδευση ασχολείται περισσότερο με την εφαρμογή της γνώσης. Με αυτόν τον τρόπο θεωρείται ότι η γενική και η τεχνική εκπαίδευση αφενός μεν διαφέρουν, αφετέρου δε είναι συμπληρωματικές.

Επιπλέον, η εκπαίδευση μπορεί να είναι τυπική και μη τυπική. Ο πρώτος τύπος αναφέρεται σε δραστηριότητες οι οποίες πραγματοποιούνται σε δομημένα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Ο δεύτερος τύπος αναφέρεται σε εκπαίδευση που πραγματοποιείται εκτός του σχολικού περιβάλλοντος χωρίς σχεδιασμένη εκπαιδευτική διαδικασία.

Η εκπαίδευση σε γενικές γραμμές αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα και συμβάλλει στην πραγματοποίηση εθνικών πολιτικών και σχεδίων ανάπτυξης. Επιπλέον συντελεί στη διεύρυνση των οριζόντων και στην έγερση επιδιώξεων από την πλευρά του εκπαιδευόμενου (Λίλτση και Κωταΐδου, 2004).

Η εκπαίδευση ωθεί την ανάπτυξη βασικών επαγγελματικών ικανοτήτων που με τη σειρά τους συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό, γιατί έτσι το άτομο :

- Αποκτά πρόσβαση στα γραπτά κείμενα (εφημερίδες, περιοδικά, ανακοινώσεις, κλπ.)
- Μπορεί να κρίνει και να αξιολογεί τα μηνύματα και τις πληροφορίες που δέχεται καθώς και τις πηγές από όπου προέρχονται αυτές, αποφεύγοντας την παραπληροφόρηση.
- Μπορεί να αναπτύξει πιο σύνθετες πνευματικές δυνατότητες (Κουτσούρης, 1997).

Ως **κατάρτιση** ορίζεται μια σχεδιασμένη διαδικασία για την τροποποίηση στάσεων, γνώσεων ή δεξιοτήτων μέσω εμπειριών μάθησης, με σκοπό την αποτελεσματική εκτέλεση μιας δραστηριότητας ή εύρους δραστηριοτήτων. Στόχος της στις συνθήκες εργασίας είναι η ανάπτυξη των ικανοτήτων του ατόμου και η ικανοποίηση των τωρινών και μελλοντικών αναγκών σε εργατικό δυναμικό. Η κατάρτιση αναφέρεται κυρίως στην εκμάθηση δεξιοτήτων. Μία δεξιότητα συνιστά την ικανότητα της επίτευξης ενός τελικού αποτελέσματος με μέγιστη σιγουριά και ελάχιστη δαπάνη ενέργειας και χρόνου (Λίλτση και Κωταΐδου, 2004).

Ο όρος **κατάρτιση** περιλαμβάνει όλες τις προσπάθειες μάθησης που απευθύνονται σε νέους και ενήλικες, με σκοπό την αποτελεσματική εκτέλεση μιας δραστηριότητας ή ενός εύρους δραστηριοτήτων. Η κατάρτιση πραγματο-

ποιείται μετά την αποφοίτηση από τη βασική επαγγελματική εκπαίδευση και την ανάληψη επαγγελματικής δραστηριότητας ή μετά την αλλαγή επαγγέλματος και συχνά αναφέρεται με τον όρο **επιμόρφωση**. Με άλλα λόγια με τον όρο «επιμόρφωση» εννοούμε την παροχή συμπληρωματικών γνώσεων, θεωρητικών και πρακτικών, προκειμένου να προσανατολίζεται το άτομο στις συνεχείς εξελίξεις του επαγγέλματος του και των κοινωνικών συνθηκών. Οι σημαντικότερες μορφές **επαγγελματικής επιμόρφωσης** είναι η τελειοποίηση προαγωγής, η τελειοποίηση προσαρμογής, η μετεκπαίδευση για αλλαγή επαγγέλματος και η επαγγελματική ενσωμάτωση (Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 1996 : 6-7).

Τα επίπεδα κατάρτισης διακρίνονται σε «αρχική» και «συνεχιζόμενη». Η «αρχική» εντοπίζεται στη συνολική εκμάθηση ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος και η «συνεχιζόμενη» εντοπίζεται στη μετάδοση της γνώσης ή των δεξιοτήτων που θα οδηγήσουν τον εργαζόμενο στο να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα συμπληρώνοντας τις γνώσεις και τις ικανότητες του. Μπορεί να θεωρηθεί ότι η εκπαίδευση ασχολείται περισσότερο με την απόκτηση γνώσεων, ενώ η κατάρτιση ασχολείται με τη βελτίωση και την ολοκλήρωση της γνώσης στον επαγγελματικό χώρο (Γιδαράκου κ.α. , 1998). Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία και στα επίσημα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η **δια βίου κατάρτιση ή δια βίου μάθηση** αναφέρεται περισσότερο ως ανάγκη του να μαθαίνει και να επιμορφώνεται κάποιος διαρκώς, σε αντίθεση με το παρελθόν, όπου η παροχή εφάπαξ γνώσεων και συγκεκριμένων δεξιοτήτων ήταν επαρκής συνθήκη για την ομαλή εξέλιξη του εργασιακού του βίου. Επιπλέον, αναφέρεται περισσότερο ως στάση ζωής του εργαζομένου και ως απαίτηση ανταγωνιστικότητας για την επιχείρηση και τις πολιτικές αρχές, παρά ως θεσμός και συγκεκριμένη πολιτική. Έτσι, το περιεχόμενο και ο τρόπος λειτουργίας της δια βίου κατάρτισης αναζητείται, χωρίς να είναι σαφής ο χαρακτήρας της.

Στην Ελλάδα, η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 με την χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χωρίς να εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την ανάπτυξη και την αξιοποίηση του «ανθρώπινου κεφαλαίου». Προσδιορισμένη κυρίως από το φθινό εργατικό κόστος, η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων δεν επιδιώχθηκε (εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις) να στηριχθεί στην ποιότητα και στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Έτσι, κατά κοινή ομολογία, σπαταλήθηκαν σημαντικοί πόροι σε

καταρτίσεις αμφίβολης ποιότητας και με αποκλειστικό σκοπό την απορρόφηση των Κοινοτικών Πόρων.

Η **συνεχιζόμενη εκπαίδευση** θεωρείται εδώ και δεκαετίες το αναγκαίο συμπλήρωμα ή η συνέχεια της σχολικής εκπαίδευσης ως απάντηση στους ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης της βιομηχανικής και μεταβιομηχανικής κοινωνίας. Παρέχει τη σταθερή ανανέωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν κατά την «τυπική εκπαίδευση», καθώς και μία δεύτερη ευκαιρία σε άτομα που δεν μπόρεσαν για κοινωνικούς ή άλλους λόγους να επωφεληθούν από την υποχρεωτική και μεταύποχρεωτική εκπαίδευση. Συγχρόνως, ανταποκρίνεται στη θεμελιώδη παιδαγωγική αρχή της «δια βίου παιδείας», σύμφωνα με την οποία η μάθηση είναι μία φυσική και σταθερή διάσταση της ανθρώπινης ζωής, επομένως θα πρέπει τα άτομα να έχουν οργανωμένες ευκαιρίες για μελέτη και μάθηση σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Η «δια βίου παιδεία» - συνδυασμός γενικής μόρφωσης και επαγγελματικής κατάρτισης - έχει ένα σαφή ανθρωπιστικό προσανατολισμό, δηλαδή να προαγάγει την ποιότητα ζωής τόσο των ατόμων όσο και των κοινωνικών ομάδων. Ο συγκεκριμένος σκοπός θεωρείται σήμερα παρά ποτέ δικαίωμα του ατόμου σε κάθε δημοκρατική κοινωνία και συγχρόνως καίριο στρατηγικό μέσο για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Ειδικότερα, η συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί ένα από τα ταχέως αναπτυσσόμενα πεδία πρακτικής στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Από τη δεκαετία του 1960 στις προηγμένες οικονομικά κοινωνίες αυξήθηκαν με εντυπωσιακούς ρυθμούς οι επενδύσεις σε προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης σε επιχειρήσεις και οργανισμούς τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Αλλά και στις οικονομικά αναπτυσσόμενες χώρες, συνοδεύοντας τις οικονομικές επιδοτήσεις από τα Κοινοτικά Ταμεία, παρατηρήθηκε και παρατηρείται μία τεράστια προσφορά από επιδοτούμενα προγράμματα αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης από φορείς όπως τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα Επιμελητήρια, τα Επαγγελματικά Σωματεία, οι Επιστημονικοί Σύλλογοι κ.α. (Ρομπόλης κ.α. , 1999 : 7-9).

«Συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση» είναι η παροχή, συνεχώς και με κατάλληλους μηχανισμούς, πρόσθετης κατάρτισης σε εργαζόμενους όλων των επιπέδων, προκειμένου να παρακολουθούν τις εξελίξεις στην ειδικότητα τους

και να ανταποκρίνονται στις νέες απαιτήσεις που δημιουργούνται στην αγορά εργασίας ως αποτέλεσμα του διεθνούς ανταγωνισμού, εμπλουτίζοντας τις γνώσεις και δεξιότητες τους (Ηλιάδης , 1995).

Με τον όρο «εκπαίδευση ενηλίκων», ο οποίος συχνά ταυτίζεται με τον όρο «επιμόρφωση», εννοούμε την εκπαίδευση η οποία περιλαμβάνει ως κεντρικά της σημεία : τη συνέχιση, την ολοκλήρωση καθώς επίσης και την παραπέρα εμπάθυνση της γενικής εκπαίδευσης που αποκτήθηκε μέχρι εκείνη τη στιγμή από το άτομο (Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 1996: 6).

Η **μάθηση** είναι μια εσωτερική διαδικασία, με την οποία τροποποιείται ή αλλάζει η συμπεριφορά του ατόμου με την εμπειρία ή με την εκπαίδευση. Σύμφωνα με παιδαγωγικές απόψεις, μάθηση σημαίνει βελτίωση ή απόκτηση νέων μορφών συμπεριφοράς και ενεργειών. Μάθηση σημαίνει την αλλαγή ή βελτίωση των μορφών συμπεριφοράς και ενεργειών κάτω από συγκεκριμένες ψυχικές λειτουργίες αντίληψης και διάνοησης, αίσθησης και αξιών, προσπάθειας και θέλησης, δηλαδή μία μεταβολή των εσωτερικών ικανοτήτων και δυνάμεων του ανθρώπου (Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 1996: 88-89).

Η **αντίληψη** είναι βασικό τμήμα του πνευματικού μας δυναμισμού. Αποτελεί τη θεμελιακή μορφή υπό την οποία εξωτερικεύεται η φυσική μας τάση για τη γνώση. Από μία ορισμένη άποψη είναι η αφετηρία ολόκληρης της πνευματικής δημιουργίας του ανθρώπου και από μία άλλη είναι το τέρμα της. Δεν υπάρχει άλλωστε αμφιβολία πως η ψυχική εικόνα των όντων, των αντικειμένων και των φαινομένων της ζωής αρχίζει με την αντίληψη και η προσαρμογή της συμπεριφοράς μας στις συνθήκες της ζωής προσδιορίζεται, κατά το μεγαλύτερο της ποσοστό, από τη συμβολή και το ρόλο της. Είναι ορθό συνεπώς να θεωρείται θεμελιακή προϋπόθεση για τη γνώση του εαυτού μας και του κόσμου που μας περιβάλλει (Παπαναστασίου, 1990: 8-9).

Ο ενήλικας δε μαθαίνει όπως ένα παιδί. Δε μπορεί κανείς να μεταφέρει στην παιδαγωγική των ενηλίκων τις κλασικές παιδαγωγικές σχολικές μεθόδους. Ο ενήλικας όμως **ΜΑΘΑΙΝΕΙ** κάτω από τις εξής προϋποθέσεις:

- Όταν καταλαβαίνει,
- Όταν η εκπαίδευση έχει άμεση σχέση με την καθημερινότητα του,
- Όταν αντιλαμβάνεται, κατανοεί και αποδέχεται τους στόχους του εκπαιδευτικού προγράμματος,
- Όταν ενεργεί και εμπλέκεται,

- Όταν ο εκπαιδευτής ξέρει να αξιοποιεί τα αποτελέσματα της επιτυχίας και της αποτυχίας,
- Όταν νιώθει ενταγμένος σε μία ομάδα,
- Όταν μαθαίνει σε κλίμα που ευνοεί συμμετοχή (Cougou, 2000).

Η **τεχνική εκπαίδευσης** προτείνει διαδικασίες που ακολουθούν συγκεκριμένη σειρά , δηλαδή την εφαρμογή κάποιων βημάτων. Δεν πρέπει να συγχέουμε την τεχνική με τη μέθοδο. Η τελευταία είναι μία αντίληψη για την πρόσβαση στη γνώση. Περιλαμβάνει ένα σύνολο αρχών μάθησης που προσανατολίζουν τον τρόπο εκπαίδευσης και αντίληψης της μάθησης. Στην πράξη, μία μέθοδος αποτελείται από τη σύνθεση διαφορετικών τεχνικών, τις οποίες πρέπει να θέσει ο εκπαιδευτής σε αρμονία με τον επιδιωκόμενο στόχο. Τεχνικές εκπαίδευσης είναι οι ακόλουθες:

- **Παρουσίαση:** ο εκπαιδευτής παρουσιάζει πληροφορίες σε περιορισμένο χρόνο. Η προβολή οπτικοακουστικής υποστήριξης συμπληρώνει τη λειτουργία της παρουσίασης.
- **Επίδειξη:** ο εκπαιδευτής παρουσιάζει μία λειτουργία, μία διαδικασία, ένα μοντέλο και ο εκπαιδευόμενος παρακολουθεί.
- **Πειραματισμός:** ο εκπαιδευόμενος συμμετέχει σε μία δραστηριότητα ακολουθώντας οδηγίες, ενώ η ανάλυση των αποτελεσμάτων θα τον οδηγήσει στη διεξαγωγή συμπερασμάτων από τη συγκεκριμένη εμπειρία.
- **Συζήτηση:** τα άτομα ανταλλάσσουν πληροφορίες ή απόψεις σε κάποιο ζήτημα, με σκοπό να οδηγηθούν σε συμπεράσματα ή αποφάσεις. Η συζήτηση λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο μίας ομάδας ή υποομάδων εκπαιδευομένων ή μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου.
- **Εξάσκηση:** ο εκπαιδευόμενος αναπτύσσει με συστηματικό τρόπο μία δραστηριότητα, ώστε να αναπτύξει ή να ενισχύσει μία δεξιότητα. Η επανάληψη βοηθά στη σταθεροποίηση των κερτημένων.
- **Ανάγνωση:** ο εκπαιδευόμενος διαβάζει ένα κείμενο για να ενημερωθεί ή διατρέχει κάποια έντυπα για να αναζητήσει μία πληροφορία.
- **Εκπαίδευση μέσω υπολογιστή:** εντάσσεται στη λογική της προγραμματισμένης εκπαίδευσης και προτείνει το διάλογο μεταξύ ανθρώπου και μηχανής. Το διδακτικό υλικό είναι το πρόγραμμα του ηλεκτρονικού υπολογιστή με βάση το οποίο οργανώνεται η μάθηση. Το εκπαιδευτικό λογισμικό

αναλύει τις απαντήσεις εντοπίζοντας τις σωστές, τις λανθασμένες, τις ατελείς και ανταποκρίνεται σε όσα σκέφτεται ο εκπαιδευόμενος με κατάλληλο τρόπο. Σε γενικές γραμμές επιτρέπει την εργασία με ατομικούς ρυθμούς.

- **Προσομοίωση:** αυτή η τεχνική παρουσιάζει το πλεονέκτημα της έμφασης στο πρόβλημα και επιτρέπει τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την επαγγελματική ζωή. Συνήθης εκδοχή είναι το «παίξιμο ρόλων», σύμφωνα με το οποίο τα άτομα υιοθετούν τη συμπεριφορά μίας συγκεκριμένης προσωπικότητας, ώστε να μπορούν να καταλάβουν καλύτερα μία κατάσταση, καθώς και την δική τους αντίδραση σε παρόμοιες καταστάσεις. Οι αναπαραστάσεις απαιτούν κλίμα εμπιστοσύνης, συγκεκριμένες οδηγίες και μοντέλο παρατήρησης για την ανάλυση της συμπεριφοράς.
- **Μελέτη περίπτωσης:** προτείνει την ανάλυση μίας πολύπλοκης περίπτωσης, από μία πραγματική κατάσταση έως μία ταινία. Ο εκπαιδευόμενος πρέπει να αναλύσει την περίπτωση, να αναζητήσει τα πραγματικά προβλήματα και να υποδείξει τη δράση που πρέπει να ακολουθηθεί. Δεν υπάρχει μοντέλο σωστής και λανθασμένης ανάλυσης.
- **Ασκήσεις:** συχνά έχουν την μορφή προβλημάτων για επίλυση, ερωτηματολογίων για συμπλήρωση, απαιτούν λίγο χρόνο και αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους παιδαγωγικούς και γνωστικούς στόχους.
- **Συγγραφή κειμένου:** ο εκπαιδευτής ζητά από τα μέλη της ομάδας να διαμορφώσουν ατομικά ή συλλογικά ένα κείμενο. Το κείμενο μπορεί να είναι ανάλυση, σύνθεση, σύγκριση, σχόλιο κ.ά.
- **Προετοιμασία παρουσίασης:** ο εκπαιδευτής ζητά από τα μέλη της ομάδας να ετοιμάσουν ατομικά ή συλλογικά μία προφορική παρέμβαση.
- **Αυτοπαρατήρηση:** προσφέρονται στον εκπαιδευόμενο μοντέλα παρατήρησης, Ερωτηματολόγια για την εξέταση των δικών του συνθηκών εργασίας, για ανάλυση του ρόλου του ή της λειτουργίας της μονάδας εργασίας του.
- **Αμοιβαίες συμβουλές:** βάζει τους εκπαιδευόμενους σε κατάσταση αμοιβαίας αλληλοβοήθειας, προκειμένου να αναλύσουν τις συνθήκες εργασίας τους ή ένα πρόβλημα που επιλέγουν να μελετήσουν, αλλά πρέπει να δοθούν σωστές οδηγίες για να οργανωθούν αυτές οι ανταλλαγές.
- **Κατασκευή εργαλείων εργασίας:** οι εκπαιδευόμενοι τελειοποιούν, στη διάρκεια της εκπαίδευσης, μεθόδους/εργαλεία εργασίας, που θα χρησιμο-

ποιήσουν κατόπιν στις πραγματικές συνθήκες εργασίας τους. Για παράδειγμα, ένα διαφημιστικό έντυπο ή τα περιεχόμενα μίας ιστοσελίδας.

- **Σχέδιο δράσης:** η εργασία των εκπαιδευόμενων είναι επικεντρωμένη στην προετοιμασία της δράσης, η οποία θα εκτυλιχθεί μετά την εκπαίδευση. Ένα σχέδιο δράσης θα μπορούσε να είναι η έναρξη μίας νέας δραστηριότητας, η καθοδήγηση μίας προωθητικής δραστηριότητας κ.ά.
- **Καταιγισμός ιδεών:** χρησιμοποιείται για να δώσει πιο ενεργητικό ρυθμό στην εκπαιδευτική διαδικασία και για να επιτρέψει τη δημιουργική έκφραση, αφού δίνει στον καθένα το δικαίωμα να εκφραστεί, χωρίς να κριθεί ή να αξιολογηθεί.

Από τη συμβολή όλων προκύπτει μία τράπεζα πληροφοριών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια. Βασίζεται στην ακόλουθη αρχή : «οι νέες ιδέες δημιουργούνται μέσα από τη ζύμωση ιδεών» (Rogers, 1999).

Απώτερος σκοπός της εκπαίδευσης είναι η μάθηση, ο δρόμος για την οποία καθίσταται ευκολότερος και ταχύτερος με τη σωστή χρήση των διαφόρων διδακτικών μέσων διδασκαλίας.

Η τακτική που πρέπει να ακολουθούν οι εκπαιδευτές όσον αφορά τη χρήση των εποπτικών μέσων διδασκαλίας είναι η εξής: αρχικά πρέπει να θέσει το πρόβλημα και να προσπαθήσει όσον το δυνατόν περισσότερο να διεγείρει το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων. Στη συνέχεια μπορεί να χρησιμοποιήσει τα διαθέσιμα εποπτικά μέσα κατά μια λογική σειρά. Πρέπει πάντα ο εκπαιδευτής να μεταβαίνει από το γνωστό στο άγνωστο. Ακολουθεί η εφαρμογή των διδαχθέντων και η εξέταση των διδασκόμενων, ώστε να μπορέσει να καταλάβει αν έγινε κατανοητό το περιεχόμενο διδασκαλίας από το κοινό του. Τέλος, αφού παρατηρηθούν λάθη και αδυναμίες ή απορίες, οφείλει ο διδάσκων να επαναλάβει τα καίρια σημεία του θέματος, με σκοπό μέσω της επαναλήψεως να επιτευχθεί η μάθηση.

Τα εποπτικά μέσα κάνουν την εργασία του εκπαιδευτή ευκολότερη, ενδιαφέρουσα και αποτελεσματικότερη. Κάθε εποπτικό μέσο έχει ανάγκη προσεκτικής προπαρασκευής τόσο ως προς την ετοιμασία του όσο και ως προς το ρόλο που θα διαδραματίσει κατά τη διάρκεια της παράδοσης.

Τα σημαντικότερα χρησιμοποιούμενα εποπτικά μέσα είναι τα ακόλουθα:

- Πίνακες (μαυροπίνακες, μαγνητοπίνακες, φανελλοπίνακες και πίνακες εντύπων).

- Διαγράμματα (στατιστικά, κινητικά, χρονοδιαγράμματα και πυραμίδες πληθυσμού).
- Γραφικές παραστάσεις (παραστάσεις με στήλες, με καμπύλες ή με πίτες)
- Αφίσες.
- Χάρτες (ανάγλυφοι, κοινοί, φυσικοί-γεωφυσικοί, πολιτικοί, οικονομικοί, πληθυσμιακοί, κλιματολογικοί, εδαφολογικοί, κοσμογραφικοί, ωκεανογραφικοί, υδρόγειος σφαίρα).
- Δεσμίδες χαρτονίων.
- Εικόνες (κινούμενες: κινηματογράφος και τηλεόραση, ακίνητες: φωτογραφίες, μεμονωμένες διαφάνειες-slides, ταινίες διαφανειών-film strips. Μέσα προβολής εικόνων: επιδιασκόπιο, επισκόπιο, διαφανοσκόπιο).
- Υπολογιστές και φορητοί υπολογιστές (Τσαλίκης, 1978).

1.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Η εκπαίδευση ενηλίκων εντάσσεται στο ευρύτερο πεδίο της Δια βίου εκπαίδευσης και μάθησης από τα μέσα της δεκαετίας 1990. Συμβάλλει στην κατανόηση των κοινωνικών και πολιτισμικών αλλαγών και στην προσαρμογή των στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της κοινωνίας της γνώσης. Ακόμη στην κατάρτιση των ατόμων στον εργασιακό τους τομέα, στον εμπλουτισμό της προσωπικής τους ζωής και στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας. Σε οποιαδήποτε ανάλυση των όρων «εκπαίδευση ενηλίκων» και «εκπαίδευση για ενήλικους» ο όρος του ενηλίκου είναι σημαντικά δύσκολος να ορισθεί, καθώς υπάρχουν πολλές και διαφορετικές ερμηνείες για το τι μπορεί να είναι «ενήλικος». Πολλοί σπεύδουν να συνδέουν την έννοια ενήλικος με την ηλικία. Όμως δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη ηλικία που να προσδιορίζει τον ενήλικο (Jarvis, 2003). Σύμφωνα με την UNESCO (1976): ενήλικοι είναι εκείνοι που θεωρούνται ενήλικοι από την κοινωνία στην οποία ζουν (Jarvis, 2003 σελ. 53). Επιπλέον στην προσπάθεια να ορισθεί η έννοια του ενήλικου ορισμένοι μελετητές ανέδειξαν την έννοια της ενηλικιότητας. Σύμφωνα με τον Knowles η ενηλικιότητα σχετίζεται με το γεγονός ότι και η επίγνωση των ίδιων των ατόμων για τον εαυτό τους και η αντίληψη των άλλων γι' αυτά τους αποδίδει το χαρακτηρισμό της ενηλικιότητας μέσα στην ίδια την κοινωνία τους. Επομένως, η

εκπαίδευση για ενήλικους αναφέρεται σε εκείνες τις μαθησιακές διαδικασίες τις οποίες ακολουθούν άνθρωποι, που έχουν κατορθώσει να φτάσουν στην κατάσταση του ενήλικου. (Jarvis, 2003 σελ. 53). Παραπέρα, ένας άλλος όρος που χρησιμοποιείται είναι ο όρος «εκπαίδευση για ενήλικους». Αυτός μπορεί να αναφέρεται σε οποιαδήποτε εκπαιδευτική διαδικασία όπου εμπλέκονται ενήλικοι, τόσο σε γενικό επίπεδο όσο και σε επαγγελματικό. Η ορολογία αυτή υποδηλώνει επίσης ότι η εκπαίδευση δεν ολοκληρώνεται σε κανένα στάδιο της ζωής και ότι η εκπαίδευση για ενήλικους μπορεί πράγματι να ξεκινάει κατά την περίοδο της αρχικής εκπαίδευσης και, για κάποιους ανθρώπους, να συνεχίζεται σε πεδία μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση (Jarvis, 2003, σελ. 54).

Χαρακτηριστικά εκπαίδευσης ενηλίκων :

Η εκπαίδευση ενηλίκων διαφοροποιείται σημαντικά από την τυπική εκπαίδευση γιατί αναφέρεται σε ενήλικα άτομα με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ανάγκες. Σύμφωνα με τον Alan Rogers (Rogers, 1999 σελ. 92) τα γενικά χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων είναι τα εξής:

- Οι συμμετέχοντες είναι εξ ορισμού ενήλικοι
- Βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης, όχι στο ξεκίνημα μιας διεργασίας
- Φέρουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών
- Έρχονται με προσδοκίες όσον αφορά την μαθησιακή διεργασία
- Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα
- Έχουν διαμορφώσει ήδη τα δικά τους μοντέλα μάθησης

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά έχουν σημαντική επίδραση στον τρόπο οργάνωσης των προγραμμάτων εκπαίδευσης των ενηλίκων και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό.

Η διάρθρωση των επιπέδων κατάρτισης, σύμφωνα με το CEDEFOP, είναι η εξής :

Επίπεδα εκπαίδευσης :

Επίπεδο 1

Εκπαίδευση που επιτρέπει την πρόσβαση σε επαγγέλματα στο επίπεδο αυτό:

Υποχρεωτική εκπαίδευση και επαγγελματική μύηση

Η επαγγελματική αυτή μύηση αποκτάται είτε σε ένα σχολικό ίδρυμα, είτε στα πλαίσια εξωσχολικών δομών κατάρτισης, είτε μέσα στην επιχείρηση. Η ποσότητα θεωρητικών γνώσεων και πρακτικών ικανοτήτων είναι πολύ περιορισμένη. Αυτή η εκπαίδευση επιτρέπει κυρίως την εκτέλεση σχετικά απλής εργασίας και η απόκτησή της μπορεί να είναι αρκετά γρήγορη.

Επίπεδο 2

Εκπαίδευση που επιτρέπει την πρόσβαση σε επαγγέλματα στο επίπεδο αυτό:

Υποχρεωτική εκπαίδευση και επαγγελματική εκπαίδευση (συμπεριλαμβανομένης ιδίως της μαθητείας)

Το επίπεδο αυτό αντιστοιχεί σε πλήρη τίτλο επαγγελματικής εκπαίδευσης για την άσκηση σαφώς καθορισμένης δραστηριότητας με την ικανότητα χρησιμοποίησης των σχετικών οργάνων και τεχνικών.

Η δραστηριότητα αυτή αφορά κυρίως εκτέλεση εργασίας που μπορεί να είναι αυτόνομη μέσα στα όρια των σχετικών τεχνικών.

Επίπεδο 3

Εκπαίδευση που επιτρέπει την πρόσβαση σε επαγγέλματα στο επίπεδο αυτό:

Υποχρεωτική εκπαίδευση ή / και επαγγελματική εκπαίδευση και συμπληρωματική τεχνική εκπαίδευση ή σχολή τεχνική ή άλλη εκπαίδευση μέσου επιπέδου.

Η εκπαίδευση αυτή προϋποθέτει περισσότερες θεωρητικές γνώσεις από το Επίπεδο 2. Η δραστηριότητα αυτή αφορά κυρίως τεχνική εργασία που μπορεί να εκτελεστεί αυτόνομα ή και να συνεπάγεται ευθύνες πλαισίωσης και συντονισμού.

Επίπεδο 4

Εκπαίδευση που επιτρέπει την πρόσβαση σε επαγγέλματα στο επίπεδο αυτό:

Μέση εκπαίδευση (γενική ή επαγγελματική) και μέση τεχνική εκπαίδευση

Αυτή η τεχνική εκπαίδευση υψηλού επιπέδου αποκτάται στα πλαίσια των σχολικών ιδρυμάτων ή εκτός αυτών. Ο τίτλος επαγγελματικής εκπαίδευσης που προκύπτει από αυτή την εκπαίδευση προϋποθέτει γνώσεις και ικανότητες που ανήκουν στο ανώτερο επίπεδο. Ωστόσο, γενικά δεν απαιτεί την εποπτεία των

επιστημονικών βάσεων των διαφόρων σχετικών τομέων. Αυτές οι γνώσεις και ικανότητες επιτρέπουν την ανάληψη και γενικά αυτόνομο ή ανεξάρτητο τρόπο ευθυνών, σύλληψης ή και διεύθυνσης ή και διαχείρισης.

Επίπεδο 5

Εκπαίδευση που επιτρέπει την πρόσβαση σε επαγγέλματα στο επίπεδο αυτό:
Μέση εκπαίδευση (γενική ή επαγγελματική) και πλήρης ανώτατη επαγγελματική εκπαίδευση

Η κατάρτιση αυτή έχει γενικά ως αποτέλεσμα την αυτονομία κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας-μισθωτής ή ανεξάρτητης-και προϋποθέτει την εποπτεία των επιστημονικών βάσεων του επαγγέλματος (Κουτσούρης και Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 2001: 1-5).

1.3 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η **Γεωργική Εκπαίδευση** αποτελεί έναν κλάδο της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Με τον ευρύ όρο γεωργική εκπαίδευση εννοούμε την εκπαίδευση, η οποία αποσκοπεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα και του αγροτικού χώρου. Με αυτή την έννοια η γεωργική εκπαίδευση μπορεί να διακριθεί σε α) σχολική και β) εξωσχολική.

Σχολική Γεωργική Εκπαίδευση είναι εκείνη που παρέχεται από το δημοτικό σχολείο και το γυμνάσιο (9ετής υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση) με τη μορφή διδασκαλίας φυσιογνωστικών μαθημάτων στους μαθητές και συνεχίζεται με τη φοίτηση στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτήρια γεωργοκτηνοτροφικής κατεύθυνσης ή στα πρακτικά γεωργικά σχολεία ή ισότιμες γεωργικές σχολές.

Εξωσχολική Γεωργική Εκπαίδευση είναι εκείνη που παρέχεται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς και παρέχει συμπληρωματικές γνώσεις γενικού και επαγγελματικού επιπέδου, γνώσεις απαραίτητες για την κατανόηση και αντιμετώπιση εμφανιζόμενων προβλημάτων στον αγροτικό χώρο. Η εξωσχολική γεωργική εκπαίδευση απευθύνεται στους αγρότες και αγρότισσες και στην αγροτική νεολαία υπό μορφή σεμιναρίων και διαλέξεων, σειρών ειδικών μαθημάτων σε επί μέρους θέματα κ.λπ.

Άλλες βαθμίδες γεωργικής εκπαίδευσης είναι :

- Η Ανώτερη Γεωργική Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται από τα Ανώτερα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.) και
- Η Ανώτατη Γεωργική Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται από τις Ανώτατες Γεωπονικές Σχολές.

Για να αντιμετωπίσει τη νέα πραγματικότητα που επιβάλλει μια πιο ανταγωνιστική γεωργία, ο αγρότης θα πρέπει να είναι επιτυχής επιχειρηματίας. Εάν θέλει να έχει μια επιτυχημένη μετάβαση σε άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας θα πρέπει να αποκτήσει ένα καλό επίπεδο κατάρτισης και γνώσης, όχι μόνο σε σχέση με την παραγωγή, αλλά και με την μεταποίηση, την εμπορία, καθώς και τις νέες τεχνολογίες.

Η γεωργική εκπαίδευση συνεισφέρει στην ανάπτυξη του αγροτικού χώρου και τη μεταφορά γνώσεων τόσο τεχνικών όσο και οικονομικών-κοινωνικών-πολιτιστικών.

Οι νέοι αγρότες δεν αρκεί να στηριχθούν μόνο στην εμπειρία τους, αλλά χρειάζονται υποστήριξη σε θέματα που σχετίζονται με το επάγγελμα τους, με τη μορφή συστηματικής εκπαιδευτικής διαδικασίας βασισμένης στις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, σε συνδυασμό με εξειδικευμένες γνώσεις.

Οι γενικότεροι στόχοι της γεωργικής εκπαίδευσης συνοψίζονται στους εξής :

- Βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος και αποκατάσταση της ισορροπίας του αγροτικού τομέα με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας.
- Βελτίωση του επιπέδου ζωής και εργασίας των αγροτικών οικογενειών και ανύψωση του πολιτιστικού επιπέδου του αγροτικού πληθυσμού.
- Ορθολογική χρήση των συντελεστών παραγωγής: εργασία, έδαφος, κεφάλαιο και διαχείριση.
- Διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με παραγωγική γεωργία. Διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης του αγροτικού πληθυσμού και κυρίως των «νέων γεωργών».
- Ανάπτυξη της ικανότητας διαχείρισης της εκμετάλλευσης από γεωργό-αρχηγό της εκμετάλλευσης (Παπαδάκη - Κλαυδιανού, 1996 : 9-12).

Με τα εκπαιδευτικά προγράμματα επιδιώκεται η επαγγελματική κατάρτιση, ώστε να επιτυγχάνεται:

- Η βελτίωση των γνώσεων στα πεδία της φυτικής, ζωικής, αλιευτικής και δασικής παραγωγής.

- Η απόκτηση επαρκών επαγγελματικών γνώσεων από τους εργαζόμενους στον πρωτογενή τομέα, ώστε αυτοί να μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στις υποχρεώσεις τους που δημιουργούνται από την ένταξη τους σε Κοινοτικούς Κανονισμούς Αναδιάρθρωσης, εκσυγχρονισμού, βελτίωσης, στήριξης, ενίσχυσης της Γεωργικής, Αλιευτικής, Δασικής Παραγωγής.
- Η απόκτηση γνώσεων, ώστε να βελτιώνεται η προστασία του περιβάλλοντος σε όλους τους τομείς.
- Η απόκτηση συμπληρωματικών προς την γεωργία γνώσεων, ώστε να βελτιώνεται το οικογενειακό αγροτικό εισόδημα.
- Η απόκτηση ικανών γνώσεων, ώστε να βελτιώνονται οι συνθήκες τυποποίησης, εμπορίας, διακίνησης, κοστολόγησης των αγροτικών προϊόντων.

Οι θεματικές εκπαιδευτικές ενότητες κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος έχουν στόχο όχι απλώς να ενημερώσουν τον εκπαιδευόμενο, αλλά και να του παράσχουν επαγγελματικά εφόδια, ώστε να επιτυγχάνονται οι ανωτέρω σκοποί της ενέργειας. Οι γεωργικές εκπαιδεύσεις κατατάσσονται σε έξι (6) κατηγορίες:

1) Εκπαιδεύσεις στον Τομέα της Γεωργίας.

Περιλαμβάνουν εκπαιδεύσεις σε τεχνικά θέματα φυτικής και ζωικής παραγωγής, ποιοτική και ποσοτική βελτίωση της γεωργικής παραγωγής, προστασία του περιβάλλοντος από την άσκηση της γεωργίας, χρησιμοποίηση τεχνικών που είναι φιλικές προς το περιβάλλον.

2) Εκπαιδεύσεις στον Τομέα της Δασικής Παραγωγής.

Περιλαμβάνουν εκπαιδεύσεις σε θέματα ανάπτυξης και προστασίας των δασών από πυρκαγιές και άλλες καταστροφικές ενέργειες (υλοτόμηση κ.λπ.), αναδάσωσης κατεστραμμένων δασικών περιοχών, αντιδιαβρωτικής προστασίας των εδαφών.

3) Εκπαιδεύσεις στον Τομέα της Αλιευτικής Παραγωγής.

Περιλαμβάνουν εκπαιδεύσεις σε θέματα αλιείας, υδατοκαλλιέργειας, σωστής οργάνωσης και διαχείρισης των επενδύσεων στην αλιεία και στην υδατοκαλλιέργεια.

4) Εκπαιδεύσεις σε θέματα Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π., GATT), Οργάνωσης διαχείρισης αγροτικών εκμεταλλεύσεων, μεταποίηση-εμπορία-συντήρηση αγροτικών προϊόντων, συνεταιρισμών.

- 5) Εκπαιδεύσεις που απευθύνονται σε νέους αγρότες ή αγρότες που είναι ενταγμένοι σε κάποιο Κανονισμό. Τα θέματα αυτών των εκπαιδεύσεων απορρέουν από τις υποχρεώσεις απέναντι σε Κοινοτικούς Κανονισμούς.
- 6) Εκπαιδεύσεις που στηρίζουν το Οικογενειακό Γεωργικό Εισόδημα και την παραμονή του αγρότη στις αγροτικές περιοχές, όπως εκπαιδεύσεις σε θέματα :
- ✓ Αγροτουρισμού,
 - ✓ Οικοτεχνίας,
 - ✓ Μεταποίησης-τυποποίησης-εμπορίας γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων σε οικογενειακή μορφή,
 - ✓ Οργάνωσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
 - ✓ Φύλαξης παιδιών και φροντίδας ηλικιωμένων (Θεοφιλίδου, 1999).

1.4 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Κατά την ελληνική μυθολογία, η θεά Δήμητρα ήταν αυτή η οποία είχε στη δικαιοδοσία της την εκπαίδευση των Ιερέων, οι οποίοι στη συνέχεια θα διέδιδαν στους ανθρώπους την καλλιέργεια του σίτου. Η Δήμητρα επέλεξε τον Τριπτόλεμο, γιό του βασιλιά της Ελευσίνας Κελεού για να περιοδεύσει όλο τον τότε κόσμο για να διδάξει την σπορά και την καλλιέργεια της γης. Η επιλογή του Τριπτόλεμου για την ανάληψη του σοβαρού αυτού έργου έγινε από τη Δήμητρα για να του εκφράσει την ευγνωμοσύνη της για την φιλοξενία που της είχε προσφερθεί, όταν περιπλανιόταν προς αναζήτηση της κόρης της Περσεφόνης, την οποία είχε απαγάγει ο Άδης. Έτσι, ο Τριπτόλεμος κατέχει τον τίτλο του πρώτου Γεωπόνου Γεωργικών Εφαρμογών.

Ένας άλλος μεγάλος δάσκαλος της Γεωργίας ήταν ο Ησίοδος, ο οποίος έζησε τον 8^ο π.Χ. αιώνα, αγροτόπαιδο από το φτωχό ορεινό χωριό Άσκρα. Το πιο γνωστό του έργο είναι το «Έργα και Ημέραι», στο οποίο με μορφή ραψωδίας δίνει την εικόνα της ζωής των Ελλήνων γεωργών της εποχής του. Το κείμενο μελοποιήθηκε και τραγουδήθηκε για πολλούς αιώνες.

Ο Ξενοφώντας, συγγραφέας του 5^{ου} αιώνα, μαθητής του Σωκράτη στον «Οικονομικό» του εισάγει δύο έννοιες οι οποίες βρίσκονται σε ισχύ μέχρι σήμερα. Η λέξη οικονομικός αποτελείται από τη λέξη οίκος και νόμος. Με τη

λέξη οίκος εννοεί τη συνολική περιουσία, ότι υπάρχει έξω και μέσα, τους ανθρώπους και τα ζώα, το έδαφος και την καταγραφή των υπαρχόντων. Η λέξη νόμος περιλαμβάνει τις έννοιες κανόνας, νόρμα, ήθος (έθιμο) και ακόμη πιο πλατιά οριοθετεί τη συμπεριφορά του ανθρώπου. Μέσα στο έργο του επίσης ο Ξενοφώντας κάνει εκτενή αναφορά στο σημαντικό ρόλο της γυναίκας-της «κυρίας» του αγροτικού νοικοκυριού. Επίσης αρκετά είναι τα κεφάλαια του έργου του που αναφέρονται στην τεχνική της εκμετάλλευσης, όπως : έδαφος, σπορά, συγκομιδή, δένδροκαλλιέργεια. Ο Ξενοφώντας και ο Ησίοδος παίζουν στην πολιτιστική ιστορία τόσο της Ελλάδας, όσο και της Ευρώπης έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Για την διδασκαλία της γεωργίας (γεωργική εκπαίδευση) θα παραμείνουν για πάντα οι σπουδαιότεροι μάρτυρες, κύρια γιατί συνδυάζουν την φιλοσοφία τους, την τεχνική της γεωργίας και την πνευματική και ηθική διαπαιδαγώγηση του ανθρώπου με έμφαση στη δημιουργία προσωπικότητας λαμβάνοντας πάντα υπόψη και τα υπόλοιπα μέλη της αγροτικής οικογένειας. Αυτή είναι η ουσιαστική διαφορά μεταξύ της διδασκαλίας της γεωργίας κατά τους αρχαίους ελληνικούς χρόνους σε σύγκριση με τη διδασκαλία της γεωργίας κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, κατά τους οποίους η διδασκαλία περιοριζόταν στην τεχνική της γεωργίας με τρόπο πιο επιστημονικό και συστηματικό από αυτόν που βρίσκουμε στους Έλληνες συγγραφείς, με απώτερο σκοπό την αύξηση της παραγωγής (Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 1996 : 24-29).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει ποικιλία συστημάτων γεωργικής εκπαίδευσης/κατάρτισης για νέους γεωργούς. Τα προγράμματα αυτά και ιδιαίτερα τα προγράμματα κατάρτισης χαρακτηρίζονται από τον πρακτικό χαρακτήρα τους, το οργανωμένο εκπαιδευτικό υλικό και τα σχήματα κατάρτισης των εκπαιδευτών σε τεχνικά και παιδαγωγικά θέματα. Στο παρόν κεφάλαιο αναφέρονται, τα υπάρχοντα συστήματα στην Ελλάδα και με τη μεγαλύτερη δυνατόν συντομία, στοιχεία των συστημάτων αυτών σε διάφορες χώρες της Ε.Ε.

2.1 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα σήμερα οι κύριοι φορείς οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την παροχή γεωργικής εκπαίδευσης, είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού και η Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «ΔΗΜΗΤΡΑ» :

Τις πολλαπλές ανάγκες του αγροτικού πληθυσμού της χώρας για επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση, επαγγελματική γεωργική κατάρτιση, επιμόρφωση και ενημέρωση έχει αναλάβει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μέσω του Οργανισμού Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης (Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.) «ΔΗΜΗΤΡΑ», ο οποίος σταδιακά από το εκπαιδευτικό έτος 1999/2000 μέχρι σήμερα λειτουργεί ως Ν.Π.Ι.Δ. συνδυάζοντας κατάλληλα το κύρος του δημοσίου με την αποτελεσματικότητα του ιδιωτικού τομέα. Είναι ο εθνικός φορέας που προωθεί θεσμικά κυρίως μέσω των Τ.Ε.Ε και των ΕΠΑ.Σ. (Επαγγελματικών Σχολών) που διαθέτει και των 70 Κέντρων «ΔΗΜΗΤΡΑ» (πρώην ΚΕΓΕ) την βελτίωση των επαγγελματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των αγροτών, ώστε να παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα σεβόμενοι παράλληλα τον καταναλωτή και το περιβάλλον.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συντίθεται από εκπροσώπους φορέων του αγροτικού τομέα (ΠΑΣΕΓΕΣ, ΓΕΩΤΕΕ, ΣΕΒ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΕΘΙΑΓΕ και δύο εκπρόσωποι του Υ.Α.Α.&Τ.). Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα προγράμματα με έμφαση στους Νέους Αγρότες, στις Γυναίκες και στις νέες κατευθύνσεις της Κ.Α.Π.

Σκοποί του Οργανισμού:

1. Η οργάνωση και λειτουργία της επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης, καθώς και η δια βίου επαγγελματική κατάρτιση των αγροτών, των ανέργων ή υποαπασχολούμενων στον αγροτικό τομέα.
2. Η χορήγηση του «Πράσινου Πιστοποιητικού» καθώς και ο καθορισμός των όρων, των προϋποθέσεων και της διαδικασίας χορήγησης του.
3. Η ίδρυση Εξειδικευμένων Κέντρων Εκπαίδευσης – Απασχόλησης Πανελληνιας Εμβέλειας με στόχο την πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων σε νέα γεωργικά επαγγέλματα και τη δημιουργία μηχανισμών πληροφόρησης του αγροτικού πληθυσμού σε θέματα ενδιαφέροντος του.
4. Η πραγματοποίηση ερευνών και μελετών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σε συνεργασία με άλλους φορείς για τον προσδιορισμό νέων πολιτικών απασχόλησης και επανένταξης αγροτών σε τουριστικές δραστηριότητες.

Η δράση του Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α «ΔΗΜΗΤΡΑ» συνίσταται στα εξής:

A. Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση στους απόφοιτους της υποχρεωτικής εκπαίδευσης :

Τα Γεωργικά Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) Α΄ κύκλου, εποπτείας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που λειτουργούν στη Λάρισα, Ιωάννινα και στην Κρήτη, παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση σε απόφοιτους/ες της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης στα επαγγέλματα της γεωργικής-κτηνοτροφικής παραγωγής, με σκοπό να εφοδιάσει με τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες για μία επιτυχή επαγγελματική σταδιοδρομία. Οι απόφοιτοι/ες μπορούν επίσης να συνεχίσουν τις σπουδές για ένα ακόμη έτος στα Τ.Ε.Ε. Β΄ κύκλου, αντίστοιχης ειδικότητας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

B. Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Εκπαίδευση :

Ο Οργανισμός παράλληλα με την λειτουργία των Τ.Ε.Ε., σχεδιάζει στην παρούσα φάση ένα πρόγραμμα μακροχρόνιας εκπαίδευσης-κατάρτισης των αγροτών και ιδιαίτερα των νέων, με στόχο την περαιτέρω αξιοποίηση του

ανθρώπινου δυναμικού της υπαίθρου που θα παρέχεται στα 68 Κέντρα «ΔΗΜΗΤΡΑ» (πρώην ΚΕΓΕ) και στα 3 Πρακτικά Γεωργικά Σχολεία.

Από το 1993 περίπου και μετά τα ΚΕΓΕ πραγματοποιούν αποκλειστικά τις εκπαιδεύσεις που απαιτεί η λειτουργία των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για :

α) τους νέους αγρότες,

β) τους διαδόχους των αγροτών που παίρνουν πρόωρη συνταξιοδότηση και

γ) τους επιδοτούμενους για την υλοποίηση σχεδίων βελτίωσης αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

Για τις κατηγορίες αυτές η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική, αμειβόμενη και οι γενικές προδιαγραφές της καθορίζονται από τους αντίστοιχους Κανονισμούς και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Σήμερα οι εκπαιδεύσεις που παρέχονται από τα Κέντρα «ΔΗΜΗΤΡΑ» αφορούν «Αδιαβάθμητη Εξωσχολική Γεωργική Κατάρτιση» ονομαζόμενη ως Συνεχιζόμενη Κατάρτιση Αγροτών και είναι πρόγραμμα ενταγμένο στο 3 Κ.Π.Σ. (2000-2006) συγχρηματοδοτούμενο από το Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο).

Γ. Παροχή Πράσινου Πιστοποιητικού

Το Πράσινο Πιστοποιητικό βεβαιώνει την παροχή εξειδικευμένων γνώσεων στους κατόχους του και διευκολύνει την επαγγελματική αναγνώριση και εξέλιξή τους. Η χορήγηση του στους υποψήφιους είναι νομοθετημένη (ιδρυτικός νόμος) και θα δίνεται μέσα από διάφορους συνδυασμούς πιστοποιημένης εκπαίδευσης, εκπαίδευσης από απόσταση, σεμιναρίων, πρακτικής άσκησης, μαθητείας και τέλος πιστοποίησης γνώσεων από τον Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α «ΔΗΜΗΤΡΑ».

Σε αυτό το σημείο οφείλω να σημειώσω ότι το «Πράσινο Πιστοποιητικό» δεν απονέμεται μέχρι σήμερα στους Έλληνες γεωργούς και αγρότισσες, διότι δεν έχουν ορισθεί με σαφήνεια οι διαδικασίες χορήγησης (π.χ. επαγγελματικά προφίλ, Αναλυτικά και Ωρολόγια Προγράμματα, σύστημα εξετάσεων/πιστοποίησης κλπ.). Σύντομα θα θεσμοθετηθούν οι διαδικασίες αυτού του πιστοποιητικού και θα αρχίσει να χορηγείται στους ενδιαφερόμενους αφού ολοκληρώσουν το σχετικό πρόγραμμα. Αφορά την πιστοποίηση της εκπαίδευσης, κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων μέσα από μία μακρά πρακτική άσκηση στην ίδια ή σε κάποια εγκεκριμένη γεωργική εκμετάλλευση.

Υποδομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) εποπτεύονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και βρίσκονται σε διάφορες περιοχές της χώρας.

Πίνακας 2.1.1. Τεχνικά Επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) της χώρας

Έδρα	Ειδικότητες
Λάρισας	Αγροτικών Μηχανημάτων, Ζωοτεχνίας
Ιωαννίνων	Γαλακτοκομίας, Τυροκομίας
Κρήτης	Θερμοκηπιακών Κατασκευών και Καλλιέργειών
Καλαμπάκας	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής-Διακοσμητικής Επίπλου
Κομοτηνή	Τεχνολογίας Τροφίμων και Εμπορίας (Μάρκετινγκ) Γεωργικών Προϊόντων
Καλαμπάκα	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής - Διακοσμητικής Επίπλου
Συγγρού (Αττική)	Φυτοτεχνικών Επιχειρήσεων, Αρχιτεκτονικής Τοπίου, Τεχνιτών Μελισσοκομίας

Πηγή: Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «ΔΗΜΗΤΡΑ», 2011

Πίνακας 2.1.2. Οι Ειδικότητες των ΕΠΑ.Σ. (Επαγγελματικά Σχολεία)

ΕΠΑ.Σ	Ειδικότητες
1 ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΣ ΕΠΑ.Σ. ΛΑΡΙΣΑΣ	Αγροτικών Μηχανημάτων, Ζωοτεχνίας
2 ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΗ ΕΠΑ.Σ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Γαλακτοκομίας, Τυροκομίας
3 ΕΠΑ.Σ. ΚΡΗΤΗΣ	Θερμοκηπιακών Κατασκευών και Καλλιέργειών
4 ΕΠΑ.Σ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής-Διακοσμητικής Επίπλου
5 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΠΑ.Σ. ΝΕΜΕΑΣ	Αμπελοργίας - Οινotecχνίας

Πηγή: Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «ΔΗΜΗΤΡΑ», 2011

Υποδομές Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Στην Ελλάδα υπάρχουν 67 Κέντρα «ΔΗΜΗΤΡΑ» τα οποία κατανέμονται στους Νομούς της χώρας ως εξής:

Υπάρχουν 2 στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας, 1 στο Νομό Αργολίδας, 4 στο Νομό Αρκαδίας, 3 στο Νομό Άρτας, 1 στο Νομό Βοιωτίας, 2 στο Νομό Γρεβενών, 1 στο Νομό Δράμας, 1 στο Νομό Δωδεκανήσου, 2 στο Νομό Έβρου, 1 στο Νομό Εύβοιας, 1 στο Νομό Ευρυτανίας, 1 στο Νομό Ηλείας, 1 στο Νομό Ημαθίας, 1 στο Νομό Ηρακλείου, 1 στο Νομό Θεσσαλονίκης, 2 στο Νομό Θεσπρωτίας, 1 στο Νομό Ιωαννίνων, 1 στο Νομό Καβάλας, 2 στο Νομό Καρδίτσας, 2 στο Νομό

Καστοριάς, 1 στο Νομό Κέρκυρας, 1 στο Νομό Κιλκίς, 2 στο Νομό Κοζάνης, 1 στο Νομό Κυκλάδων, 1 στο Νομό Λακωνίας, 2 στο Νομό Λάρισας, 1 στο Νομό Λασιθίου, 3 στο Νομό Μαγνησίας, 3 στο Νομό Μεσσηνίας, 1 στο Νομό Ξάνθης, 1 στο Νομό Πέλλης, 1 στο Νομό Πιερίας, 3 στο Νομό Πρέβεζας, 1 στο Νομό Ρεθύμνου, 1 στο Νομό Ροδόπης, 1 στο Νομό Σάμου, 2 στο Νομό Σερρών, 1 στο Νομό Τρικάλων, 2 στο Νομό Φθιώτιδας, 3 στο Νομό Φλώρινας, 1 στο Νομό Φωκίδας, 1 στο Νομό Χανίων, 2 στο Νομό Χαλκιδικής. Περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν σε σχετικό πίνακα στο Παράρτημα.

Επίσης προγράμματα κατάρτισης υλοποιούνται και με ευθύνη των παρακάτω δομών:

Π.Γ.Σ. (Πρακτικά Γεωργικά Σχολεία) Πατρών, Βέλου Κορινθίας, Μεσσαρά Κρήτης καθώς και στα Τ.Ε.Ε. Λέσβου και Τ.Ε.Ε. Συγγρού.

Άλλοι φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων είναι τα πολυάριθμα ΚΕΚ (Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης) της χώρας τα οποία είναι ιδιωτικά, εποπτεύονται από το Υπουργείο Απασχόλησης και μέσα στην ποικίλα των προγραμμάτων τους, αναλαμβάνουν μερικές φορές και προγράμματα αγροτικού ενδιαφέροντος (πχ για βιολογική γεωργία, προστασία περιβάλλοντος κλπ).

Υπάρχει επίσης και η Αμερικανική Γεωργική Σχολή που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη και παρέχει προγράμματα σε επίπεδο ΤΕΕ και ΚΕΚ.

(www.ogeeka-dimitra.org.gr).

Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.)

Στα πλαίσια του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης το οποίο καθιερώθηκε με το νόμο 2009/1992 ιδρύθηκε το Ν.Π.Δ.Δ. «Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης» (Ο.Ε.Ε.Κ.), ο οποίος παρέχει τυπική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και έχει τη συνολική ευθύνη για τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ι.Ε.Κ.), Δημόσια και Ιδιωτικά, που λειτουργούν στη χώρα επίσης από το 1992. Ο Ο.Ε.Ε.Κ. παρέχει σήμερα προγράμματα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στα ακόλουθα αντικείμενα του αγροτικού τομέα :

- Τεχνικός Ανθοκομίας
- Τεχνικός Αμπελουργίας – Οινοτεχνίας
- Τεχνικός Θερμοκηπίων
- Τεχνικός Αρδεύσεων
- Ειδικός Δασικής Προστασίας

- Επιμελητής – Ξεναγός Εθνικών Δρυμών και Χώρων Αναψυχής
- Τεχνικός Βιολογικής – Οικολογικής γεωργίας
- Ειδικός Δενδροκομίας και Μεταποίησης Επεξεργασίας προϊόντων ελιάς – φιστικιάς
- Τεχνικός Πτηνοτροφίας
- Τεχνικός Αναπαραγωγής αγροτικών ζώων
- Διαχειριστής Γεωργοκτηνοτροφικών Εκμεταλλεύσεων
- Βοηθός Γεωργοκτηνοτροφικών Εκμεταλλεύσεων

2.2 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΙΑ

Γενικά

Τα ιδρύματα γεωργικής εκπαίδευσης και οι υπηρεσίες υποστήριξης της γεωργίας στην Αυστρία έχουν μία δομή, η οποία έχει αναπτυχθεί εδώ και δεκαετίες και παρέχει μία ευρεία ποικιλία δυνατοτήτων. Ο κύριος στόχος τους είναι να εξασφαλίσουν εισόδημα στον αγροτικό πληθυσμό από τις γεωργικές τους εκμεταλλεύσεις και δραστηριότητες που σχετίζονται με τη γεωργία καθώς και να υποστηρίξουν την προσωπική και την επαγγελματική τους εξέλιξη. Οι διαθέσιμες εκπαιδευτικές και συμβουλευτικές επιλογές συνεχώς προσαρμόζονται στις εναλλασσόμενες ανάγκες του αγροτικού πληθυσμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται κυρίως από τέσσερις παράγοντες:

- Απαιτήσεις της κοινωνίας για γεωργία και δασοκομία.
- Συμμετοχή του αγροτικού πληθυσμού στην ευημερία και την ανάπτυξη της κοινωνίας.
- Τεχνολογική πρόοδος.
- Οικονομικό-πολιτικό περιβάλλον και συνθήκες.

Σημερινές συνθήκες στη γεωργία και τη δασοκομία:

Μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, η αγροτική παραγωγή ήταν βασισμένη στην ποσότητα, προκειμένου να εξασφαλιστεί επάρκεια για τον αυστριακό πληθυσμό. Καθώς η αγροτική τεχνολογία και η γνώση των τεχνολογιών παραγωγής εξαπλώθηκαν, οι απαιτήσεις της κοινωνίας άλλαξαν, οδηγώντας στην δημιουργία του μοντέλου της πολυλειτουργικής γεωργίας και δασοκομίας, η οποία περιλαμβάνει εκτός των άλλων τη διατήρηση των περιοχών και τη διαχείριση της ποιότητας του νερού και των αγροτικών προϊόντων. Οι σημερινές

καταναλωτικές απαιτήσεις στρέφονται στην πιστοποίηση της παραγωγής και την ασφάλεια των τροφίμων.

Οι οικονομικό-πολιτικές συνθήκες έχουν επίσης αλλάξει. Η αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση των διεθνών αγορών των αγροτικών προϊόντων καθώς και η είσοδος της Αυστρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έφεραν αλλαγές στην αγροτική πολιτική: το marketing και η ποικιλία των αγροτικών προϊόντων μαζί με τη διεύρυνση των κλάδων παραγωγής, συνεχώς κερδίζουν έδαφος για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Γεωργική εκπαίδευση/ κατάρτιση:

Οι ιδιαίτερες δυνατότητες/ευκαιρίες της γεωργικής εκπαίδευσης και Κατάρτισης υπάρχουν από τη δεύτερη βαθμίδα (4-12 έτη σπουδών) και ανήκουν στη θεμελιώδη δομή του αυστριακού εκπαιδευτικού συστήματος.

Είναι επίσης ιδιαίτερης σημασίας το γεγονός ότι, αντίθετα με άλλες εμπορικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις, η λειτουργία μιας γεωργικής επιχείρησης δεν απαιτεί υποχρεωτική επαγγελματική κατάρτιση. Η γεωργική εκπαίδευση ωστόσο είναι ένα προαπαιτούμενο για την παραχώρηση ενισχύσεων και/ή για την αυξανόμενη ένταση των ενισχύσεων.

Κόστη και επιδοτήσεις:

Όλες οι δημόσιες εκπαιδευτικές προσφορές είναι δωρεάν. Κατά περίπτωση οι αιτούντες μπορούν να διαμένουν στο σχολείο ή να τυχαίνουν υποτροφιών. Οι μαθητευόμενοι λαμβάνουν επίδομα μαθητείας, εγγυημένο από το νόμο ή από συλλογική σύμβαση, το οποίο διαφέρει ανάλογα με τη μαθητεία και το έτος της μαθητείας.

Υπάρχουν επιδοτούμενα προγράμματα για προπαρασκευαστικά μαθήματα για εξετάσεις εκπαιδευόμενων τεχνιτών και εξετάσεις για απόκτηση τεχνικής εξειδίκευσης με υποστήριξη για τα κόστη διαμονής και διατροφής, μεταφοράς και εκπαιδευτικού υλικού.

Οι εκπαιδευτικές προσφορές των πανεπιστημίων, τεχνικών εκπαιδευτηρίων και το Πανεπιστήμιο Εκπαίδευσης Δασκάλων απαιτούν δίδακτρα.

Διάρκεια και οργάνωση:

Η μαθητεία είναι εκπαίδευση με πρακτικό προσανατολισμό, η οποία πραγματοποιείται σε δύο εκπαιδευτικούς χώρους, π.χ. σε μια επιχείρηση αρμόδια να εκπαιδεύει μαθητευόμενους και στο τεχνικό σχολείο (δυναμικό σύστημα εκπαίδευσης).

Κανονική διάρκεια εκπαίδευσης : 3 χρόνια

Μειωμένη διάρκεια : σε περίπτωση ύπαρξης βαθμολογικών πιστώσεων.

Διάρκεια ακολουθούμενης μαθητείας : 1 ή 2 χρόνια για άτομα που έχουν προσόντα "καταρτισμένου εργάτη" για άλλο επάγγελμα στο πεδίο της γεωργίας και δασοκομίας.

Ενδοεπιχειρησιακή εκπαίδευση:

- Στόχος: πρακτική και θεωρητική τεχνική εκπαίδευση
- Η εκπαίδευση διεξάγεται στη βάση μιας εκπαιδευτικής συμφωνίας μεταξύ της επιχείρησης και του μαθητευόμενου.
- Η δυνατότητα και κατάρτιση της επιχείρησης να εκπαιδεύει μαθητευόμενους οφείλει να είναι νομίμως αναγνωρισμένη.
- Τα πρόσωπα εξουσιοδοτημένα να διδάξουν πρέπει να έχουν προσόντα σε επίπεδα προσωπικότητας, τεχνικής γνώσης και επαγγελματικής παιδαγωγικής.
- Μια μαθητεία μπορεί επίσης να αποκτηθεί σε οικογενειακή επιχείρηση, αν όλες οι προϋποθέσεις τηρούνται.

Τεχνικά σχολεία για μαθητευόμενους:

- Στόχος: βασική επαγγελματική εκπαίδευση, γενική εκπαίδευση που παρέχει τις βασικές γνώσεις για επιπλέον κατάρτιση.
- Η παρακολούθηση του τεχνικού σχολείου είναι υποχρεωτική για όλους τους μαθητευόμενους,
- Η διδασκαλία διαρκεί από 7 έως 10 εβδομάδες το χρόνο και στις περισσότερες περιπτώσεις προσφέρεται ως "πακέτο" για επαγγελματικές ενώσεις.
- Τα τεχνικά σχολεία παρέχουν διαμονή (οικοτροφεία).

Διάρκεια και οργάνωση:

Προσόντα για τη συμμετοχή στις εξετάσεις για την απόκτηση "εξειδίκευσης":

1. Πιστοποίηση των περιόδων εργασίας, επιτυχής ολοκλήρωση των παρασκευαστικών μαθημάτων και ελάχιστο όριο ηλικίας τα 21 έτη.

2. Τα περιφερειακά όργανα έχουν το δικαίωμα να εξαιρέσουν ένα αιτούντα εάν κάποιες από τις προϋποθέσεις δεν πληρούνται.

3. Κάποιες Περιφέρειες διευκολύνουν την πρόσβαση στους αιτούντες, οι οποίοι ήδη διοικούν μια γεωργική ή δασοκομική εκμετάλλευση.

4. Οι απόφοιτοι των τεχνικών λυκείων με κατεύθυνση στη γεωργία και τη δασοκομία μπορούν να πάρουν μέρος στις εξετάσεις μετά από δύο χρόνια πρακτικής.

Τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια με κατεύθυνση στη γεωργία και τη δασοκομία:

Στόχοι και περιεχόμενο

Τα τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια με κατεύθυνση στη γεωργία και τη δασοκομία αντιστοιχούν στα μεσαίου επιπέδου τεχνικά σχολεία και προωθούν τους παρακάτω εκπαιδευτικούς στόχους:

- Ανεξάρτητη διοίκηση μιας γεωργικής και δασοκομικής εκμετάλλευσης ή νοικοκυριού,
- Δυνατότητα οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας στη γεωργία και τη δασοκομία,
- Εκμάθηση των διαφορετικών αντικειμένων της γεωργίας και της δασοκομίας,
- Επέκταση και εμπάθυνση των γενικών γνώσεων.

Κατευθύνσεις σπουδών:

Χάρη στους ποικίλους στόχους των Τ.Ε.Ε και στη δυνατότητα των σχολείων για αυτόνομες αποφάσεις προσφέρεται μια ποικιλία δυνατοτήτων.

Αυτό μπορεί να κατηγοριοποιηθεί στις ακόλουθες κατευθύνσεις σπουδών:

Κύριες κατευθύνσεις σπουδών

- Γεωργία
- Αγροτική Οικιακή Οικονομία
- Λαχανοκομία
- Οπωροκηπευτικά
- Οиноκαλλιέργεια και κελάρια
- Δασοκομία
- Εκτροφή αλόγων

Συμπλήρωση , αναγνωρίσεις και ευκαιρίες:

Για απόφοιτους από Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια με 3ετή ή 4ετή εκπαίδευση ισχύουν:

- Αντικατάσταση των εξετάσεων για "ειδικευμένους εργάτες" στην κύρια τεχνική κατεύθυνση, υπό την προϋπόθεση ότι οι αιτούντες έχουν αποδεδειγμένα εργαστεί σε αγρόκτημα.
- Επιπλέον βαθμολόγηση ή αντικατάσταση της εξέτασης "Εταιρεία εμπορίας και πώλησης", η οποία εξαρτάται από τους στόχους του αντίστοιχου Τ.Ε.Ε.
- Εισαγωγή σε εξετάσεις για την απόκτηση master της αντίστοιχης ανώτερης τεχνικής κατεύθυνσης.
- Εισαγωγή με πανεπιστημιακές εξετάσεις.
- Δικαίωμα για διάφορες αγροτικές ενισχύσεις.
- Μείωση της περιόδου μαθητείας για επιπλέον μαθητεία (γεωπονία και δασοκομία ή εμπόριο και πωλήσεις). Για επιπλέον συνδυασμούς υπάρχει πιθανότητα για επιπλέον βαθμολογικές μονάδες που εξαρτάται από τη συνοχή του περιεχομένου.
- Απόκτηση προσόντων για τη συμμετοχή σε πρόσθετα προγράμματα των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Διάρκεια και οργάνωση:

- Η περίοδος εκπαίδευσης και κατάρτισης ποικίλει μεταξύ των Περιφερειών και των κατευθύνσεων σπουδών μεταξύ πρώτου και τέταρτου βαθμού με σαφή διακριτή τάση για Τ.Ε.Ε με 3ετή έως 4ετή εκπαίδευση.
- Υπάρχει ποικίλη υποχρεωτική πρακτική εργασία/κατάρτιση
- Τα Τ.Ε.Ε μπορούν να δράσουν και ως εποχιακά σχολεία.
- Τα περισσότερα Τ.Ε.Ε λειτουργούν σε συνδυασμό με εκπαιδευτικές και ερευνητικές επιχειρήσεις ή συνεργάζονται με επιχειρήσεις που προσφέρουν πρακτική άσκηση. Αυτό επιτρέπει μια ισχυρή πρακτική σχέση μεταξύ γνώσης και προσφερόμενης κατάρτισης.
- Τα Τ.Ε.Ε προσφέρουν διαμονή.

Τεχνικά επαγγελματικά σχολεία για τη γεωργία και τη δασοκομία:

Στόχοι και περιεχόμενο

Τα Τεχνικά Επαγγελματικά Σχολεία αντιστοιχούν στα επαγγελματικά σχολεία μεσαίου επιπέδου και επιδιώκουν τους ακόλουθους νόμιμα κατοχυρωμένους εκπαιδευτικούς στόχους για τους ενδιαφερόμενους :

- Ευρύτερη γενική γνώση
- Ευρύτερη τεχνική γνώση, η οποία επιτρέπει στους απόφοιτους να φέρουν εις πέρας ανώτερου επιπέδου δραστηριότητες στη γεωργία και τη δασοκομία.
- Πιστοποιητικό εισόδου στα πανεπιστήμια.

Τα σχολεία μέσης εκπαίδευσης γεωργίας και δασοκομίας προσφέρουν στους νέους ένα καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο περιέχει τα πεδία της γεωργίας, παραγωγής ξύλου και τροφίμων, φροντίδα, διαχείριση, διατήρηση της πολιτιστικής και λαϊκής κληρονομιάς, παραγωγή αειφόρων αγροτικών προϊόντων καθώς και τουριστικές και κοινωνικές υποδομές.

Κατευθύνσεις σπουδών:

- Αγροτική και διατροφική οικονομία
- Γεωργία
- Γεωργική μηχανολογία
- Τρόφιμα και βιοτεχνολογία
- Διαχείριση κήπων και τοπίων
- Λαχανοκομία
- Οиноκαλλιέργεια και οινοποίηση
- Δασοκομία

Ινστιτούτα Αγροτικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων:

Η περιεκτική εκπαίδευση και τα επαγγελματικά προσόντα συνθέτουν μια σημαντική βάση οικονομικής και κοινωνικής ασφάλειας για τον καθένα ξεχωριστά καθώς και για την ανάπτυξη της αγροτικής περιοχής προσφέρει ένα πλατύ εκπαιδευτικό πρόγραμμα στις αγροτικές περιοχές, το οποίο συνεισφέρει σημαντικά στη δια βίου μάθηση.

Στόχοι και περιεχόμενο

Ο κύριος στόχος της αγροτικής εκπαίδευσης ενηλίκων είναι να ενδυναμώσει την προσωπική και επαγγελματική επιτυχία ειδικά σε αγρότες. Η εκπαίδευση επίσης

απευθύνεται αυξανόμενα και σε μη αγροτικούς πληθυσμούς σε αγροτικές περιοχές.

Οι θεματικές εστιάσεις είναι:

- Διαμόρφωση της προσωπικότητας και δημιουργικότητα
- Υγεία και διατροφή
- Διοίκηση επιχειρήσεων
- Τεχνολογία πληροφοριών
- Πολυδραστηριότητα
- Αγροτουρισμός
- Απευθείας πωλήσεις
- Κατασκευή, ενέργεια και τεχνολογία
- Περιβαλλοντικές και βιολογικές εκμεταλλεύσεις
- Παραγωγή φυτών
- Εκτροφή ζώων
- Δασοκομία και διαχείριση ξυλείας
- Κουλτούρα και έθιμα
- Περιφερειακή ανάπτυξη

Εκτός από τα παραπάνω η αγροτική εκπαίδευση προσφέρει προπαρασκευαστικά μαθήματα για εξετάσεις "εξειδικευμένων εργατών στη γεωργία και τη δασοκομία" και εξετάσεις για την απόκτηση εξειδίκευσης μέσα από το δεύτερο "μονοπάτι" εκπαίδευσης καθώς επίσης και δυνατότητα πρόσβασης στις εξετάσεις για το πανεπιστήμιο.

Μαθήματα για την απόκτηση πιστοποιητικού:

Τα μαθήματα για την απόκτηση πιστοποιητικού από τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Γεωργικής Απασχόλησης των Συμβουλίων Γεωργίας προσφέρουν σε όλη την Αυστρία ένα μοντέλο βασισμένο στο πρόγραμμα σπουδών με το λιγότερο 80 διδακτικές μονάδες. Περίπου 25 πιστοποιημένα μαθήματα είναι διαθέσιμα, καθένα βασισμένο στις οδηγίες του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Γεωργίας, Δασοκομίας, Περιβάλλοντος και Διαχείρισης Υδάτων. Για το λόγο αυτό από το 1995 πάνω από 25.000 αγρότες απόκτησαν πιστοποιημένα προσόντα.

Οικογενειακές αγροτικές εκμεταλλεύσεις

Αυτός ο κύκλος σεμιναρίων στοχεύει στην ενδυνάμωση της επιχειρηματικής σκέψης και δράσης. Περιλαμβάνει 4 μοντέλα, καθένα από τα οποία διαρκεί 2 ημέρες και προσκαλούν τους συμμετέχοντες να αναλύσουν την κατάσταση της γεωργικής εκμετάλλευσής τους και να αναπτύξουν ατομικά σχέδια για τη ζωή και την εκμετάλλευσή τους.

Οργάνωση

- Η αγροτική εκπαίδευση ενηλίκων έχει νομική μορφή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Εκπροσωπείται μέσα από τις Ενώσεις σε περιφερειακό επίπεδο και σε όλες τις περιφέρειες.
- Τα εκπαιδευτικά προγράμματα συγχρηματοδοτούνται μέσα από ευρωπαϊκά προγράμματα και συνεπώς προσφέρουν στους συμμετέχοντες μια υψηλού επιπέδου εκπαίδευση.

Συμβουλές στη γεωργία και τη δασοκομία:

Στόχοι και περιεχόμενο

Το καθήκον της συμβουλευτικής είναι να προσφέρει στους αγρότες βοήθεια σε όλα τα ενδοεπιχειρηματικά προβλήματά τους και να διευκολύνει τη μετάδοση της γνώσης από την έρευνα στην πράξη.

Οι σύγχρονες θεματικές ενότητες της συμβουλευτικής είναι μεταξύ άλλων:

- Ανάπτυξη και διοίκηση της επιχείρησης.
- Χαμηλού κόστους, ορθή και σταθερή δομή.
- Μη αγροτικό-επαγγελματικός συνδυασμός.
- Ποιότητα τροφίμων και διατροφή.
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- Απευθείας πώληση.
- Βιολογική καλλιέργεια.
- Παραγωγή φυτών.
- Εκτροφή ζώων.
- Θέματα νομικής, κοινωνικής και φορολογικής ασφάλειας.
- Πληροφόρηση και συμβουλές για τις ενισχύσεις.
- Καλλιέργεια κοντά σε δάση

2.3 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Στην Γαλλία υπάρχει ποικιλία εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι μαθητές που συμπληρώνουν τη βασική εκπαίδευση σε ηλικία 14 ετών, μπορούν να επιλέξουν μεταξύ των υπαρχόντων δύο βραχυχρόνιων κύκλων εκπαίδευσης. Και οι δύο κύκλοι συμπεριλαμβάνουν στα προγράμματα τους σημαντικές γνώσεις γενικού χαρακτήρα και είναι:

α) ο τριετής κύκλος C.A.P.A (Certificat d' Attitude Professionnelle Agricole) που απευθύνεται σε εξειδικευμένους τεχνίτες και

β) ο διετής κύκλος B.E.P.A. (Brevet d' Edutes Professionnelle Agricole) που αποτελεί την ελάχιστη προϋπόθεση για την απασχόληση του νέου ως γεωργού σε εκμετάλλευση.

Οι εκπαιδεύσεις πραγματοποιούνται σε γεωργικά κολλέγια, είναι κυρίως πρακτικού χαρακτήρα και οι νέοι αποφοιτούν σε ηλικία 17-18 ετών. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο ιδιωτικού χαρακτήρα, αλλά κρατικά επιδοτούμενος, Maison Familiale, ο οποίος λειτουργεί με το σύστημα Alternance («εναλλαγή») (μία εβδομάδα στο σχολείο, δύο εβδομάδες στον αγρό).

Υπάρχει επίσης ο μεγάλος εκπαιδευτικός κύκλος που οδηγεί στο αποδεικτικό B.T.A. (Brevet de Technicien Agricole) ο οποίος απονέμεται από Γεωργικά Λύκεια στην ηλικία των 18 ετών. Οι κατέχοντες τον τίτλο αυτό μπορούν να εργαστούν σε τεχνικού τύπου εργασίες.

Η κατάρτιση των νέων στη γεωργία επιδιώκεται μέσω τριετούς μαθητείας, η οποία κατά τα 2/3 αφορά σε πρακτική εξάσκηση/απασχόληση και κατά το 1/3 την εκπαίδευση στα κέντρα C.F.A. (Centre de formation d' Apprentis) οι επιτυχόντες παίρνουν το αποδεικτικό C.A.A. (Certificat d' Aptitude Agricole) ή το C.A.P.A αναλόγως της κατεύθυνσης που ακολουθούν.

Οι εκπαιδευτές σε όλα τα επίπεδα οφείλουν πέραν των αντίστοιχων τεχνικών γνώσεων να έχουν και παιδαγωγικές γνώσεις οι οποίες παρέχονται από τα παραρτήματα των I.N.P.S.A (Institute National de Promotion Superieur Agricole) - το οποίο παράγει και το ποικίλο εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται, E.N.S.S.A.A. (Ecole National Superieur des Sciences Agronomique Applique) και I.N.R.A.P. (Institute National de Recherches et Application Pedagogiques). Η Maison Familiale έχει δικά της εκπαιδευτικά κέντρα ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης των εκπαιδευτών και παράγει δικό της εκπαιδευτικό υλικό.

Το σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης

Το δευτεροβάθμιο σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στο γαλλικό σύστημα εκπαίδευσης. Από τη γένεσή του (1848) και μετά ανήκει στο Υπουργείο Γεωργίας όπως και σήμερα, παρά τις προσπάθειες που έγιναν για ενοποίηση με το κρατικό σύστημα εκπαίδευσης.

Το σύγχρονο μοντέρνο σύστημα δευτεροβάθμιας γεωργικής εκπαίδευσης δημιουργήθηκε με νόμο στις 2 Αυγούστου 1960 και διαχωρίζει 3 επίπεδα εκπαίδευσης:

- τομείς εκπαίδευσης που προετοιμάζουν για την άσκηση του επαγγέλματός τους (γεωργική μαθητεία)
- πιο ειδικευμένοι τομείς εκπαίδευσης με το πέρας της βασικής εκπαίδευσης (Brevet Professionnel Agricole)
- επιστημονική εκπαίδευση για τεχνικούς για τον ιδιωτικό τομέα, τεχνικός (με ευρύτερο φάσμα γνώσεων), δηλαδή τεχνικός στη γεωργία (Τεχνικός: Brevet de Technicien Agricole) ή εξειδικευμένος τεχνικός στη γεωργία (Brevet de Technicien Supérieur Agricole).

Η εκπαίδευση λαμβάνει χώρα σε γεωργικές σχολές, στις οποίες οι μαθητές πηγαίνουν μετά την 7η τάξη (1η γυμνασίου). Συγχρόνως στα ανώτατα γεωργικά ιδρύματα εκπαιδεύονται ειδικευμένοι μηχανικοί και γεωπόνοι για τους τομείς της Γεωργίας, της Κηπουρικής, της Μεταποίησης Γεωργικών Προϊόντων, της Βιομηχανίας Τροφίμων.

Το 1968 αναδιοργανώθηκαν τα 3 επίπεδα εκπαίδευσης και προέκυψαν κύκλοι μαθημάτων μικρής διάρκειας (cycle court) και κύκλοι μαθημάτων μακράς διάρκειας.

Οι κύκλοι εκπαίδευσης μικρής διάρκειας οδηγούν μετά την 7η τάξη (1η Γυμνασίου) και μετά από εκπαίδευση 3 ετών στην απόκτηση πιστοποίησης επαγγελματικών δεξιοτήτων (CAPA: Certificat d' Aptitude Professionnelle Agricole) και με το πέρας της 9ης τάξης (3ης Γυμνασίου) και μετά από 2 χρόνια στην απόκτηση πτυχίου επαγγελματικής εκπαίδευσης στη Γεωργία (BEPA: Brevet d' Etudes Professionnelles Agricole).

Οι κύκλοι μαθημάτων μακράς διάρκειας οδηγούν μετά τη 10η τάξη (1η Λυκείου) και μετά από 2 χρόνια στο επίπεδο του «αγροτεχνικού» με δυνατότητα επιλογής ειδικότητας (BTAO: Brevet de Technicien A Option).

Η ΒΕΡΑ είναι η ελάχιστη προϋπόθεση για την απόκτηση κρατικών ενισχύσεων για τη λειτουργία γεωργικών επιχειρήσεων (χωρίς επιπλέον εκπαίδευση). Το CAPA μπορεί να αποκτηθεί από το 1976 ως σήμερα μέσω "μαθητείας".

Το 1982 ξεκίνησε μία συζήτηση για την αναγκαιότητα μιας μεταρρύθμισης εκ βαθέων του συστήματος γεωργικής εκπαίδευσης σε δευτεροβάθμιο επίπεδο που είχε ως αποτέλεσμα τη σύνταξη νέας νομοθεσίας (Ιούλιος και Δεκέμβριος 1984). Αν και η δευτεροβάθμια γεωργική εκπαίδευση ακόμα ανήκει στο Υπουργείο Γεωργίας, ο νόμος αναφέρει ότι πρέπει να υπάρξει μια προσαρμογή της με τους υπόλοιπους φορείς επαγγελματικής εκπαίδευσης/κατάρτισης. Πέρα από αυτές τις μεταρρυθμίσεις αναδιοργανώθηκαν τα επόμενα χρόνια τα σχετικά πτυχία και οι πιστοποιήσεις επαγγελματικής κατάρτισης.

Τα μέτρα για την επαγγελματική ενσωμάτωση νέων

Σε αυτό υπάγεται η "μαθητεία" και όλα τα προγράμματα κατάρτισης/εκπαίδευσης για νέους μεταξύ 16 - 25 ετών. Ενώ η "μαθητεία" δεν είναι ούτε κομμάτι της βασικής επαγγελματικής κατάρτισης/εκπαίδευσης ούτε του συστήματος της επαγγελματικής επιμόρφωσης, τα μέτρα αυτά αφορούν από το 1983 την επαγγελματική επιμόρφωση.

Βασικό και εναλλακτικά προγράμματα απόκτησης «Πράσινου Πιστοποιητικού»:

Για υποψήφιους γεννημένους πριν το 1971:

πρέπει να είναι κάτοχοι διπλώματος 1ου επιπέδου (ΒΕΡΑ ή ΒΡΑ).

Για υποψήφιους γεννημένους μετά το 1971:

1. Οφείλουν να έχουν δίπλωμα 2ου επιπέδου συνδεδεμένου με τη γεωργία.

Αυτό για την αρχική κατάρτιση σημαίνει ΒΤΑ, πτυχίο τεχνολογικής κατεύθυνσης, πτυχίο επαγγελματικής κατεύθυνσης, ΒΤΣΑ με ειδική κατεύθυνση ή πτυχίο γεωπονίας (τα εν λόγω πτυχία προσφέρονται σε δι-επιστημονικές θεματικές ενότητες).

2. Οφείλουν να έχουν πραγματοποιήσει «6μηνη κατάρτιση» (μαθητεία) σε εκμετάλλευση εκτός της οικογενειακής με στόχο την αύξηση των γνώσεων και την απόκτηση άλλων πρακτικών και τεχνικών.

3. Οφείλουν να έχουν πραγματοποιήσει μια «κατάρτιση προετοιμασίας» διάρκειας 40 ωρών (η οποία κλιμακώνεται σε διάστημα 1 ή 2 μηνών και η οποία ισχύει για 1 έτος) με στόχο τη διευκρίνιση του επαγγελματικού σχεδίου του (πρώτης εγκατάστασης στη γεωργία), και τη συνάντηση με τοπικούς ηγέτες (του

επαγγέλματος). Στη λήξη της φάσης αυτής θα προσδιορίσει μόνος του ο νέος γεωργός κάποια σημεία του σχεδίου του και θα προτείνει έναν αρχικό προϋπολογισμό. Τέλος, θα παρουσιάσει το σχέδιο σε μια Επιτροπή ώστε να εγκριθεί.

Μέθοδοι Κατάρτισης στη Γεωργία

Η γενική τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση στη γεωργία γίνεται με δυο (2) τρόπους.

A) γενική και τεχνική (τεχνολογική) η οποία οδηγεί σε ανώτερες σπουδές (ΤΕΙ και ΑΕΙ)

B) επαγγελματική κατάρτιση που οδηγεί στην αγορά εργασίας

Ειδικότερα, οι τομείς κατάρτισης στη γεωργία είναι:

1. φυτική και ζωική παραγωγή
2. μεταποίηση
3. εμπορία
4. διαχείριση χώρου και προστασία περιβάλλοντος
5. εκτροφή αλόγων
6. υπηρεσίες
7. εξοπλισμός
8. εκτροφή ζώων

Τα προγράμματα αυτά, ή υπο-τομείς αυτών, προσφέρονται, κατά περίπτωση, στα προγράμματα CAPA, BEPA, BTA, Bac Pro και BTSA.

Το πρόγραμμα CPA αφορά στα 1-2 τελευταία χρόνια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και συνίσταται από θεωρητική κατάρτιση και πρακτική σε γεωργική εκμετάλλευση χωρίς αμοιβή.

Το πρόγραμμα CLIPA αφορά σε μαθητές ηλικίας 14-18 ετών και πρόκειται για εναλλασόμενη προ-επαγγελματική προετοιμασία.

Το πρόγραμμα CAPA αφορά αυτούς που επιθυμούν να κάνουν σπουδές στη γεωργία-αγροδιατροφικό τομέα. Περιλαμβάνει κυρίως ανθρωπιστικές, βιολογικές και τεχνικές σπουδές και συμπεριλαμβάνει μελέτη δι-επιστημονικών αντικειμένων, επισκέψεις σε εκμεταλλεύσεις, έρευνα και “σχέδια”. Το πτυχίο είναι στην ουσία βεβαίωση επαγγελματικής επιδεξιότητας. Πρόκειται για ένα πρακτικό μάλλον, παρά ακαδημαϊκό, πρόγραμμα που δεν παρέχει τον τίτλο του επαγγελματία γεωργού αλλά του «αγροτοτεχνίτη». Ο προσανατολισμός των

καταρτιζόμενων μετά την αποφοίτησή τους είναι είτε προς την τεχνολογική είτε προς επαγγελματική κατεύθυνση.

Το πρόγραμμα ΒΕΡΑ απονέμει επαγγελματικό πτυχίο μετά από διετείς σπουδές (820 ώρες «κορμού» και 295 ώρες «εξειδίκευσης» συν 655 ώρες δηλ. 10-12 εβδομάδες «μαθητεία»). Οι τελικές εξετάσεις αφορούν σε α) τρεις γραπτές εξετάσεις: γραπτή έκφραση, υποστήριξη της έκθεσης για τη μαθητεία και μελέτη τεχνικών θεμάτων και β) έξι εξετάσεις πρακτικού προσανατολισμού από ομάδες παιδαγωγών.

Το 2^ο έτος του προγράμματος μπορεί να πραγματοποιηθεί, εάν ο μαθητής διαλέξει, διαμέσου του συστήματος “Maison Familiale” (40% ακολουθεί αυτή την κατεύθυνση). Ο Οργανισμός αυτός λειτουργεί με το σύστημα “alternance” = “εναλλαγή” (μία συνεχής διαδικασία 1ης εβδομάδας στο σχολείο και 2 εβδομάδων στον αγρό). Οι διδάσκοντες αναμειγνύονται ακαδημαϊκά και κοινωνικά με τους μαθητές με σκοπό την προαγωγή της κοινωνικής διαπαιδαγώγησης για μια πιο ολοκληρωμένη εκπαίδευση.

Σύμφωνα με το σύστημα “Maison Familiale” υλοποιούνται 12 θεματικές ενότητες συνολικής διάρκειας 600 ωρών, κάθε μία από τις οποίες αποτελείται από μία εβδομάδα στο σχολείο (50 ώρες) και δύο εβδομάδες στη γονική εκμετάλλευση. Κατά τη διάρκεια αυτών των δύο εβδομάδων ο εκπαιδευόμενος οφείλει να προετοιμάσει ένα πρόγραμμα μελέτης και ένα ερωτηματολόγιο σε σχέση με το συγκεκριμένο αντικείμενο της θεματικής ενότητας. Με την επιστροφή του στο σχολείο αυτή η μελέτη γίνεται αντικείμενο συζήτησης των μαθητών. Γίνεται επίσης εκτεταμένη χρήση βιβλίων εργασίας και σημειώσεων που, όπως και το υπόλοιπο εκπαιδευτικό υλικό, προετοιμάζονται στο Παρίσι από την Ένωση των Maison Familiales (U.M.F).

Ο κύριος λόγος ύπαρξης του συστήματος “alternance” είναι η έλλειψη πρακτικών ευκολιών στα σχολεία. Το σύστημα διευκολύνεται από τη μεγάλη συμμετοχή των γεωργών που διδάσκουν τα απαραίτητα πρακτικά μαθήματα.

Σημαντική είναι επίσης η συμβολή των ιδρυμάτων της Καθολικής Εκκλησίας που λειτουργούν με παρόμοιο τρόπο.

Και οι δύο κατευθύνσεις έχουν σχεδιαστεί για την ‘παραγωγή’ ικανών γεωργών και για να διευκολύνει την ένταξη των μαθητών στην αγροτική ζωή. Οι περισσότεροι μαθητές και από τα δύο προγράμματα ασχολούνται αμέσως μετά την αποφοίτησή τους με τη γεωργία.

Το Bac Prof (επαγγελματικό απολυτήριο) απευθύνεται σε μελλοντικούς γεωργό-εργάτες, απασχολούμενους και υπεύθυνους γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Συμπεριλαμβάνει γενική εκπαίδευση διάρκειας 600 ωρών (κοινή για τις προβλεπόμενες 5 ειδικότητες, ήτοι: διαχείριση εκμεταλλεύσεων, αγροτικές εργασίες, λαχανοκομία - ανθοκομία, ζωοτεχνία, εξοπλισμός) και πρακτική/μαθητεία 16 εβδομάδων (12 εβδομάδες γνωριμίας με τον εργασιακό χώρο σε αναγνωρισμένη εκμετάλλευση, 3 εβδομάδες επισκέψεων και σπουδών του αγροτικού χώρου και 1 εβδομάδα πρακτικής όσον αφορά στην εύρεση εργασίας ή την κατάρτιση φακέλου πρώτης εγκατάστασης στη γεωργία). Οι εξετάσεις περιλαμβάνουν γενικά (γραπτή έκφραση, γλώσσα, φυσική εκπαίδευση και σπορ, μαθηματικά και επιστήμη) και τεχνικά (εφαρμοσμένη επιστήμη και τεχνολογία, κατάρτιση στο εργασιακό περιβάλλον, επαγγελματική πρακτική).

Το πρόγραμμα Bac Techno (Τεχνικό/Τεχνολογικό Απολυτήριο) προσομοιάζει με το πρόγραμμα των T.E.E. (Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια) και απαρτίζεται από 1050 ώρες γενικής εκπαίδευσης και 934 ώρες ειδικής εκπαίδευσης είτε στον κλάδο 'επιστήμες και τεχνολογίες της γεωπονίας και του περιβάλλοντος' (ζωική παραγωγή ή λαχανοκομία ή εξοπλισμός ή διαχείριση περιβάλλοντος) είτε στον κλάδο 'επιστήμες και τεχνολογίες των αγροδιατροφικών προϊόντων' (επιστήμες και τεχνολογίες ή επιστήμες, τεχνολογίες και οικονομία).

Το πρόγραμμα BTA (διετούς διάρκειας) αποτελείται από πολύ-επιστημονικές θεματικές ενότητες (κορμού για όλες τις ειδικότητες, και επιπλέον τα ειδικά μαθήματα κάθε κατεύθυνσης ήτοι παραγωγή, μεταποίηση, διαχείριση χώρου, εμπόριο και υπηρεσίες) καθώς και 10 - 14 εβδομάδες μαθητείας.

Το πρόγραμμα BTSA (ισοδύναμο TEI) αφορά σε σπουδές σε πολύεπιστημονικά αντικείμενα.

Χαρακτηριστικά των εκπαιδευόμενων

Συνήθως οι καταρτιζόμενοι είναι μεταξύ 21 και 35 ετών (ώστε να είναι δυνατή η ενίσχυση των σχεδίων τους).

Εκπαιδευτικό επίπεδο των καταρτιζόμενων για την απόκτηση «Πράσινου Πιστοποιητικού»:

26% BTA

9,8% BPREA

18% BTSA

14% γεωπόνοι

Το 37% των καταρτιζόμενων επέλεξαν τη συνεχιζόμενη κατάρτιση. Από αυτούς που επέλεξαν την αρχική κατάρτιση το 40% ήταν παιδιά γεωργών.

Εκπαιδευτές

Στους εκπαιδευτές συμπεριλαμβάνονται γεωπόνοι ή τεχνολόγοι ανάλογα με το επίπεδο της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Όλοι οι εκπαιδευτές παρακολουθούν προγράμματα του U.N.R.E.P. Πρόκειται για ένα ανεξάρτητο κέντρο που παρέχει βασική και περαιτέρω εκπαίδευση σε ειδικές επιστημονικές περιοχές της γεωπονίας.

Το Maison Familiale έχει επίσης δικό του εκπαιδευτικό κέντρο. Όλο το προσωπικό παρακολουθεί τουλάχιστον μία εκπαίδευση 2 εβδομάδων ανά 3ετία. Εξάλλου, το επίπεδο των μισθών εξαρτάται από τις μετεκπαιδεύσεις που έχουν παρακολουθήσει οι εργαζόμενοι.

Υπάρχουν επίσης άλλοι 3 βασικοί εκπαιδευτικοί / παιδαγωγικοί οργανισμοί. Το I.N.P.S.A. - Institute National de Promotion Superieur Agricole - το οποίο έχει εκπαιδευτικά κέντρα σε όλη την χώρα και πραγματοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα παιδαγωγικής φύσης ενώ παράλληλα, παρέχει μία μεγάλη ποικιλία υπηρεσιών υποστήριξης. Σε κάθε περιφέρεια της χώρας υπάρχει ένας εκπαιδευτής του I.N.S.P.A., ο οποίος διευκολύνει την πραγματοποίηση ενός μέρους του προγράμματος σε τοπικό επίπεδο. Η παρακολούθηση των προγραμμάτων αυτών θεωρείται η ελάχιστη προετοιμασία που μπορεί να έχει κάποιος σε παιδαγωγικά ζητήματα. Ο ίδιος οργανισμός εκδίδει επίσης έναν οδηγό αυτό - εκπαίδευσης σε παιδαγωγικά ζητήματα.

Για περαιτέρω εκπαίδευση σε παιδαγωγικά θέματα υπάρχουν τα E.N.S.S.A.A. (Ecole National Superieur des Sciences Agronomique Applique) και I.N.R.A.P. (Institut National de Reserches et Application Pedagogiques). Το πρώτο περιορίζεται στην εκπαίδευση γεωπόνων που επικεντρώνεται σε τεχνικά κυρίως θέματα. Το δεύτερο ασχολείται με την εκπαίδευση ατόμων κατώτερου εκπαιδευτικού επιπέδου σε παρόμοια θέματα καθώς και με την εκπαίδευση εκπαιδευτών από τα γεωργικά σχολεία.

Για την εκπαίδευση των εκπαιδευτών το Υπουργείο Γεωργίας διεξάγει κάθε χρόνο εκπαιδεύσεις. Συνιστάται οι εκπαιδευτές να παρακολουθούν 2 τουλάχιστον σειρές τέτοιων εκπαιδεύσεων.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση συνδυάζει τη συνεχή αξιολόγηση και την τελική εθνικού επιπέδου αξιολόγηση. Οι εκπαιδευόμενοι αξιολογούνται σε όλες τις θεματικές ενότητες.

Συνέχιση της εκπαίδευσης (Παναγιώτου κ.ά., 2000: 14-29).

ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ‘ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ’

1. Για υποψήφιους γεννημένους το 1971:

Δίπλωμα 1^{ου} Επιπέδου (ΒΕΡΑ ή ΒΡΑ).

2. Για υποψήφιους γεννημένους μετά το 1971:

Κατ’ ελάχιστο Δίπλωμα Επιπέδου 2, συνδεδεμένο με τη γεωργία (ΒΤΑ, απολυτήριο τεχνολογικής κατεύθυνσης - technological baccalaureat, απολυτήριο επαγγελματικής κατεύθυνσης - professional baccalaureat, ΒΤΣΑ, γεωπονικές σπουδές, ΒΡΑ, ΒΡΡΕΑ)

↓

↓

↓

«6μηνη κατάρτιση»

↓

↓

↓

«κατάρτιση προετοιμασίας» στη γεωργία (40 ωρών)

2.4 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η επιμόρφωση των γεωργών στη Γερμανία έχει τη μορφή της συνεχούς/διαβίου κατάρτισης ενηλίκων.

Το πρόγραμμα τεχνικής-επαγγελματικής γεωργικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στη Γερμανία είναι ίσως το πλέον πολύπλοκο στην Ευρώπη. Πολλοί μαθητές μετά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση μεταφέρονται σε επαγγελματικά ή ημι-επαγγελματικά σχολεία πενταετούς διάρκειας. Μία κατεύθυνση των σχολείων αυτών αφορά τη γεωργία και οι περισσότεροι μαθητές μετά την λήξη των σπουδών αυτών, σε ηλικία 15 περίπου ετών, εγκαταλείπουν την σχολική εκπαίδευση. Όσοι συνεχίζουν μπορούν να επιλέξουν μεταξύ μίας ποικιλίας κατευθύνσεων όπως να φοιτήσουν στα δισυαδικού συστήματος επαγγελματικά

σχολεία (Berufsschule) διετούς διάρκειας ή σε ποικιλία άλλων προγραμμάτων για εξειδικευμένες σπουδές.

Οι νέοι που εγκαταλείπουν το σχολικό σύστημα ακολουθούν εκπαιδευτικά συστήματα μαθητείας η οποία συμπεριλαμβάνει μερική παρακολούθηση μαθημάτων μία ημέρα ανά εβδομάδα και απασχόληση επί του αντικειμένου. Η πρακτική αυτή εξάσκηση λαμβάνει χώρα σε εγκεκριμένους χώρους (εκμεταλλεύσεις) και προτιμώνται εκμεταλλεύσεις εκτός της γονικής. Στην περίπτωση αυτή συνάπτεται συμβόλαιο μεταξύ του εκπαιδευόμενου και του φιλοξενούντος γεωργού (Master Farmer). Η μαθητεία εποπτεύεται από διδάσκοντες των γεωργικών σχολείων. Ο τύπος αυτός εκπαίδευσης συμπληρώνεται από μία εβδομαδιαία κατά έτος εκπαίδευση σε ειδικής κατεύθυνσης ινστιτούτα. Η εκπαίδευση αυτή διαρκεί μέχρι την ηλικία των 18 ετών. Στο σημείο αυτό απονέμονται ο τίτλος του «Γεωργού» (ή άλλος πιο ειδικός τίτλος ανάλογα της κατεύθυνσης των σπουδών) και οι περισσότεροι εκπαιδευόμενοι επιστρέφουν στις εκμεταλλεύσεις τους. Περαιτέρω, υπάρχει επίσης η δυνατότητα παρακολούθησης βραχυχρόνιων εκπαιδύσεων 2-3 εβδομάδων στη διάρκεια των επόμενων δυο χειμερινών περιόδων, τις οποίες προσφέρουν τα Γεωτεχνικά Επιμελητήρια.

Περί το 1/4 των νέων σε ηλικία 18 ετών οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει τις προαναφερθείσες εκπαιδύσεις συνεχίζουν με τριετείς σπουδές ποικίλων κατευθύνσεων που καταλήγουν στο δίπλωμα του Qualified Farmer. Το πρόγραμμα είναι πρακτικό-θεωρητικής φύσης. Ειδικά προγράμματα ακολουθούνται στην περίπτωση της ανθοκομίας και αγροτικής οικιακής οικονομίας σε εξειδικευμένα κολλέγια. Για να αποκτήσει ο νέος τον τίτλο Master Farmer απαιτείται επιπλέον τριετής πρακτική εξάσκηση με ταυτόχρονη παρακολούθηση θεωρητικής εκπαίδευσης που αφορά σε τεχνικά (6 εβδομάδες) και παιδαγωγικά θέματα (3 εβδομάδες).

Οι εκπαιδευτές σε όλα τα επίπεδα λαμβάνουν πέραν της τεχνικής και ειδική παιδαγωγική εκπαίδευση, η διάρκεια της οποίας κυμαίνεται ανάλογα με το επίπεδο διδασκαλίας. Γενικά η διδασκαλία αυτή αναφέρεται σε βασικά ερωτήματα συνδεδεμένα με την επαγγελματική εκπαίδευση, ειδικά των νέων, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της και με τη σχετική νομοθεσία.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε: η Γερμανία είναι μια χώρα βιομηχανική, αλλά δίνει οικονομική σημασία και στον αγροτικό τομέα:

ο αγρότης δεν είναι μόνο παραγωγός, αλλά ο οικονομικός διαχειριστής μιας επιχείρησης με κοινωνικές προεκτάσεις, ο έμπορος, αλλά και ο προστάτης της φύσης. Έτσι, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη βασική επαγγελματική του εκπαίδευση και στη «δια βίου» κατάρτισή του.

Σ' αυτό συντείνουν:

α) Το αποκεντρωμένο σύστημα (κρατίδιο, τοπική αυτοδιοίκηση, συνεργασία συλλογικών φορέων).

β) Η έντονη επαγγελματική κατεύθυνση του Εκπαιδευτικού Συστήματος.

γ) Η καθιέρωση του θεσμού του δυαδικού συστήματος (θεωρητική και πρακτική άσκηση στην εκμετάλλευση ή τη βιομηχανία).

δ) Το εκπαιδευτικό σύστημα δε θέλει τον αγρότη γεωργοεργάτη αλλά επαγγελματία με προσόντα κατά ειδικότητα, έναν πρότυπο αγρότη, σύγχρονο διαχειριστή που να μπορεί να προσαρμόζεται στις συνθήκες παραγωγής και αγοράς. Ο τίτλος του Meister τον κατοχυρώνει όχι μόνο για να τύχει κάποιων ευεργετημάτων από το κράτος, αλλά και να αποκτήσει τον τίτλο του εκπαιδευτή ως μια ιδιαίτερη επαγγελματική διάκριση (Γαπαδάκη-Κλαυδιανού, 1999: 26-31).

2.5 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΑΝΙΑ

Η ιστορική παράδοση της Δανίας ως γεωργική χώρα οδήγησε στη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος, στα πλαίσια του οποίου παρέχεται μία συστηματική γεωργική εκπαίδευση με εναλλαγή θεωρίας και πράξης. Σήμερα το 90% των Δανών γεωργών έχει λάβει ή λαμβάνει βασική γεωργική εκπαίδευση, η οποία οδηγεί στη λήψη του «πράσινου πτυχίου», πτυχίο απαραίτητο για τη φθηνότερη αγορά γης και εγκατάσταση αγροκτήματος για νέους γεωργούς.

Η Δανία ενώ έγινε μέλος της Ε.Ε. το 1973 ανέπτυξε το πρόγραμμα κατάρτισης που οδηγεί στο "Πράσινο Πιστοποιητικό" ήδη από το 1966. Το 1988 πραγματοποιήθηκε η πρώτη αναθεώρηση του προγράμματος, ενώ το 1991 το πρόγραμμα πέρασε στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Παιδείας αποτελώντας όμως ένα σαφώς διακριτό τμήμα στο όλο σύστημα κατάρτισης.

Η γεωργική εκπαίδευση και κατάρτιση πραγματοποιείται σε 25 κολέγια σύμφωνα με τις αρχές του συστήματος "εναλλασσόμενο/δυναμικό". Περίοδοι θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης στο κολέγιο εναλλάσσονται με πρακτική εξάσκηση/μαθητεία στη βάση ενός συμβολαίου σε εγκεκριμένες γεωργικές επιχειρή-

σεις. Τα Γεωργικά Κολλέγια είναι προσβάσιμα σε όλους τους κατόχους απολυτηρίου της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Τα προγράμματα είναι οικοδομημένα σε ένα βήμα-προς-βήμα σύστημα ενοτήτων με διάφορα επίπεδα πιστοποίησης. Όλες οι ενότητες ακολουθούν το εναλλασσόμενο σύστημα.

Η διαδικασία γεωργικής εκπαίδευσης – κατάρτισης ακολουθεί τα κάτωθι στάδια:

1. Μετά τη συμπλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ο εκπαιδευόμενος εργάζεται επί 6-12μηνου σε μία γεωργική εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση αυτή, κατά προτίμηση, δεν είναι πατρική. Στη συνέχεια ξεκινά η διαδικασία του Πράσινου Διπλώματος (Gront Bevis).
2. Αρχικά παρέχεται στους εκπαιδευόμενους βασική εκπαίδευση 5 μηνών. Πρόκειται για μαθήματα σε γεωργικά κολλέγια στην διάρκεια των οποίων οι μαθητές είναι οικότροφοι. Τα μαθήματα αυτά προσφέρονται σε 17 κολλέγια δυο φορές κατά έτος. Τα προσφερόμενα μαθήματα αφορούν τόσο γενικές όσο και γεωργικές γνώσεις.
3. Μετά την λήξη των μαθημάτων αυτών οι περισσότεροι νέοι επιστρέφουν στη γεωργία. Για όσους συνεχίζουν, το επόμενο στάδιο είναι η μαθητεία για 2-2,5 χρόνια σε διαφορετικές εκμεταλλεύσεις. Κατά τη διάρκεια της μαθητείας οι νέοι συμμετέχουν σε ημερήσιες ενημερώσεις-εκπαιδεύσεις οι οποίες προσφέρονται από την Υπηρεσία Εφαρμογών, τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις ή τις Οργανώσεις Νέων Γεωργών.
4. Το τέταρτο στάδιο αφορά την εκ νέου εκπαίδευση με έμφαση το θεωρητικό επίπεδο. Πρόκειται για εννεάμηνη εκπαίδευση, κοινή κατά το πρώτο εξάμηνο που αφορά σε θέματα διαχείρισης και με ειδικεύσεις σε τεχνικά θέματα στο τελευταίο τρίμηνο. Στο τέλος της εκπαίδευσης αυτής απονέμεται στους εκπαιδευθέντες το «Πράσινο Δίπλωμα». Το δίπλωμα είναι απαραίτητο για την αγορά και εγκατάσταση σε γεωργική εκμετάλλευση.
5. Υπάρχουν δυο κολλέγια τα οποία προσφέρουν περαιτέρω εξειδικευμένες σπουδές για τους κατόχους του «Διπλώματος».

Επίσης υπάρχει το σύστημα μαθητείας κατά τα βιομηχανικά πρότυπα (E.F.G-O.A.E.Δ.) το οποίο ελέγχεται από το Υπ. Παιδείας στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν ένα έτος 40 εβδομάδων για θεωρητική, περισσότερο, κατάρτιση ενώ στη συνέχεια ακολουθείται διετές πρόγραμμα του «Πράσινου Διπλώματος» με μαθήματα πραγματοποιούμενα σε τακτά χρονικά διαστήματα

στην διάρκεια των οποίων καλύπτονται συγκεκριμένες θεματικές ενότητες (block).

Οι κάτοχοι του πτυχίου 3ης βαθμίδας Οικονομίας μπορούν να συνεχίσουν στο Πανεπιστήμιο (Παναγιώτου κ.ά., 2000: 29-44).

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών τόσο σε παιδαγωγικά (4 εβδομάδων) όσο και σε τεχνικά (τουλάχιστον 3 εβδομάδων ανά τριετία) ζητήματα είναι ευθύνη του Γεωργικού Γραφείου Πληροφόρησης και του Κέντρου Ενδοϋπηρεσιακής Εκπαίδευσης. Το εκπαιδευτικό υλικό παράγεται, εκτός των προαναφερθεισών υπηρεσιών από τη Βασιλική Εταιρία για τη Γεωργία και τον Σύνδεσμο Νεολαίας.

Αξιολόγηση

Στη Δανία, πέραν των εξετάσεων στο Κολέγιο, οι εκπαιδευόμενοι παίρνουν μετά από πρακτικές εξετάσεις τις βεβαιώσεις για το χειρισμό ελκυστήρα, την άμελξη και τη χρήση αγροχημικών (ψεκασμών). Πέραν της σχολικής αξιολόγησης που γίνεται από το Κολέγιο, γίνεται αξιολόγηση και από τους γεωργούς όπου οι καταρτιζόμενοι πραγματοποιούν την πρακτική άσκηση και τη μαθητεία.

2.6 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Εκπαίδευση για δραστηριοποίηση στο χώρο της Γεωργίας (Certificate in Farming)

Το πρόγραμμα "Certificate in Farming" προβλέπεται για «νέους» στο χώρο της γεωργίας. Ξεκίνησε το 1982, είναι τριετές και συμπεριλαμβάνει εκτός των θεωρητικών μαθημάτων, μία περίοδο μαθητείας καθώς και πρακτική εξάσκηση υπό παρακολούθηση. Με την συμπλήρωση του, οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν Πτυχίο και αποκτούν ευνοϊκές ρυθμίσεις σε σχέση με τη δανειοδότηση και τη συμμετοχή τους σε προγράμματα εκσυγχρονισμού της γεωργίας.

Το πρόγραμμα, τριετούς διάρκειας, παρέχει την ευχέρεια επιλογής δυο κατευθύνσεων:

- της συνεχούς παρακολούθησης (full – time program/option one) και
- της μερικής παρακολούθησης (part-time program/option two).

Η πρώτη κατεύθυνση αφορά άτομα τα οποία παρακολουθούν το πρώτο έτος του προγράμματος σε γεωργικό κολλέγιο.

Το συνολικό πρόγραμμα, στην πρώτη κατεύθυνση έχει ως εξής :

Το πρώτο στάδιο είναι εκπαίδευση διάρκειας εννέα μηνών σε κολλέγιο, το δεύτερο στάδιο διαρκεί δεκαοκτώ μήνες και αφορά στην απόκτηση εμπειρίας (υπό επίβλεψη) σε αγρόκτημα, για τρεις τουλάχιστον μήνες ο εκπαιδευόμενος πρέπει να παραμείνει ως εκπαιδευόμενος σε ένα επιλεγμένο αγρόκτημα εκτός του πατρικού. Το τελευταίο στάδιο διαρκεί εννέα μήνες κατά το οποίο ο εκπαιδευόμενος συνεχίζει την πρακτική του εξάσκηση και παρακολουθεί (μερική παρακολούθηση ή σε block/τμήματα) περί τις 80 ώρες μαθημάτων. Τα μαθήματα αυτά παρακολουθούνται είτε σε κολλέγια είτε στα τοπικά εκπαιδευτικά κέντρα (ανάλογα των Κ.Ε.Γ.Ε.). Ένα σημαντικό στοιχείο αυτής της κατεύθυνσης είναι ότι οι εκπαιδευόμενοι στα κολλέγια είναι οικότροφοι και πρέπει να πληρώσουν δίδακτρα που σε αρκετές περιπτώσεις καλύπτονται κατά το ήμισυ περίπου μέσω υποτροφιών.

Η δεύτερη κατεύθυνση πραγματοποιείται στα τοπικά εκπαιδευτικά κέντρα. Έχει διάρκεια τριών ετών και τα δύο πρώτα στάδια, όπως αναφέρθηκαν στην πρώτη κατεύθυνση, πραγματοποιούνται ταυτόχρονα. Δηλαδή, η τυπική εκπαίδευση και εξάσκηση πραγματοποιούνται ταυτόχρονα με την υπό επίβλεψη πρακτική εξάσκηση σε αγρόκτημα, για μία περίοδο 27 μηνών. Ο εκπαιδευόμενος παρακολουθεί 450 ώρες τυπικής εκπαίδευσης παρόμοια με αυτές που πραγματοποιούνται στα κολλέγια, οι οποίες κατανέμονται στα τρία έτη με μερική παρακολούθηση. Η ομαδική διδασκαλία μπορεί να είναι σε πλήρη ή μερική ημερήσια βάση, ή τμηματική (block) βάση ή με συνδυασμό αυτών. Ο κύριος όγκος των μαθημάτων πραγματοποιείται στα τοπικά εκπαιδευτικά κέντρα, ενώ περιορισμένος αριθμός μαθημάτων πραγματοποιείται στα κολλέγια (κυρίως για γεωργικά μηχανήματα και άλλες πρακτικές δεξιότητες). Ο υπόλοιπος χρόνος αφιερώνεται στην πρακτική εξάσκηση σε αγροκτήματα, με τρίμηνη υποχρεωτική παραμονή σε επιλεγμένο αγρόκτημα εκτός του πατρικού. Το τρίτο στάδιο είναι παρόμοιο με αυτό της κατεύθυνσης ένα. Στην κατεύθυνση δυο δεν υπάρχουν δίδακτρα. Και στις δυο κατευθύνσεις το στοιχείο της πρακτικής εμπειρίας πραγματοποιείται κυρίως στο πατρικό αγρόκτημα. Οι εκπαιδευόμενοι εμπλέκονται στην πραγματοποίηση εργασιών καθόλην τη διάρκεια του προγράμματος. Οι εργασίες συναποφασίζονται από το γεωπόνο, υπεύθυνο της εκπαίδευσης, τον εκπαιδευόμενο και τους γονείς του. Αυτό είναι απαραίτητο γιατί η εργασία πρέπει να είναι συμβατή τόσο με την κατάσταση που επικρατεί στο αγρόκτημα όσο και με τα standards του προγράμματος. Οι εκπαιδευόμενοι τηρούν

ημερολόγια και εκθέσεις των αποτελεσμάτων για κάθε εργασία. Είναι, δε, υπό την επίβλεψη και αξιολογούνται από το γεωπόνο – εκπαιδευτή.

Μία από τις σημαντικές απαιτήσεις και των δύο κατευθύνσεων του προγράμματος αφορά στην περίοδο μαθητείας (συνεχής) διάρκειας 12 εβδομάδων σε ένα αγρόκτημα εκτός του πατρικού (σε άλλο νομό). Οι εκπαιδευόμενοι υποχρεούνται να υποβάλλουν ημερολόγιο δραστηριοτήτων. Οι φιλοξενούντες αγρότες επιλέγονται από ειδικό συμβούλιο (Farmer Apprenticeship Board) που λαμβάνει υπόψη τις προτάσεις που γίνονται από τους τοπικούς γεωπόνους. Οι εκπαιδευόμενοι στα αγροκτήματα έχουν δωρεάν στέγη και σίτιση ενώ ταυτόχρονα λαμβάνουν και μία επιδότηση.

Βασικό και εναλλακτικά προγράμματα απόκτησης «Πράσινου Πιστοποιητικού»:

Την κύρια ευθύνη για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της γεωργικής εκπαίδευσης στην Ιρλανδία έχει αναλάβει ένας ειδικός φορέας το «Συμβούλιο για την Ανάπτυξη στο Γεωργικό Τομέα» (ACOT). Το γεγονός αυτό της συγκέντρωσης των δραστηριοτήτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης σε έναν φορέα που λειτουργεί σε αποκεντρωμένη βάση κρίνεται ιδιαίτερα θετικό.

Ο φορέας αυτός είναι υπεύθυνος και για την χορήγηση στους εκπαιδευόμενους του «Γεωργικού Πιστοποιητικού», το οποίο έχει θεσμοθετηθεί για την κατοχύρωση του επαγγέλματος του αγρότη και τη λήψη ευεργετημάτων από το κράτος. Η απόκτηση του πιστοποιητικού αυτού εξασφαλίζει στον κάτοχό του τα ελάχιστα προσόντα που πρέπει να έχει για να ασκήσει το γεωργικό επάγγελμα.

Πρόγραμμα

Στην Ιρλανδία προσφέρεται ένας μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία είναι τα εξής:

Πιστοποιητικό στη Γεωργία: διάρκειας 1 έτους σε κολέγιο, αντίστοιχο του 1ου έτους του Πράσινου Πιστοποιητικού σε κολέγιο, από το οποίο το 50% αφιερώνεται στην πρακτική εξάσκηση (για άτομα 16 ετών και πάνω, συνίσταται η απόφοιτηση από το Λύκειο).

- Πράσινο Πιστοποιητικό – πλήρους παρακολούθησης: ένας χρόνος σε οποιοδήποτε κολέγιο του Πράσινου Πιστοποιητικού (Πιστοποιητικό στη Γεωργία) και δεύτερος χρόνος σε τοπικό κέντρο όπου συμπεριλαμβάνεται: επιβλεπόμενη εργασία στην εκμετάλλευση και τήρηση λογιστικών βιβλίων,

μαθητεία 12 εβδομάδων και, τέλος, εκπαίδευση 80 ωρών στη διαχείριση σε τοπικό κέντρο ή σε κολέγιο (για κατόχους του Πιστοποιητικού στη Γεωργία).

- Πράσινο Πιστοποιητικό – μερικής παρακολούθησης: θεωρητική κατάρτιση επί 2-3 ημέρες ανά εβδομάδα σε τοπικό κέντρο κατά το χρονικό διάστημα Σεπτέμβριος έως Φεβρουάριος επί δύο έτη, επιβλεπόμενη εργασία στην εκμετάλλευση και τήρηση λογιστικών βιβλίων επί 2ετία, μαθητεία 12 εβδομάδων και, τέλος, εκπαίδευση 80 ωρών στη διαχείριση (για άτομα 16 ετών και πάνω, συνίσταται η αποφοίτηση από το Λύκειο).
- Δίπλωμα στη Γεωργία με εξειδίκευση στη Γαλακτοκομία: πέραν του Πράσινου Πιστοποιητικού ακολουθεί θεωρητική διδασκαλία στο διάστημα Σεπτέμβριος–Ιανουάριος σε ειδικό κολέγιο, επιβλεπόμενη πρακτική στο διάστημα Σεπτέμβριος-Ιανουάριος και εκ νέου θεωρητική κατάρτιση στο διάστημα Φεβρουάριος-Ιούνιος σε κολέγιο (για κατόχους Πιστοποιητικού στη Γεωργία που ισοδυναμεί με το 1^ο έτος του προγράμματος).
- Δίπλωμα στη Γεωργία με εξειδίκευση στα Αγροτικά Μηχανήματα: ένα χρόνο σε οποιοδήποτε κολέγιο του Πράσινου Πιστοποιητικού, ένα χρόνο σε ειδικό κολέγιο και ένα χρόνο για απόκτηση πρακτικής εμπειρίας (για κατόχους του Πιστοποιητικού στη Γεωργία).
- Δίπλωμα στη Γεωργία με εξειδίκευση στη Χοιροτροφία: 4μηνια θεωρητική κατάρτιση σε ειδικό κολέγιο, 12μηνια πρακτική και τέλος 4μηνια θεωρητική κατάρτιση στο κολέγιο (για κατόχους του Πιστοποιητικού στη Γεωργία με τουλάχιστον 3μηνια εμπειρία σε χοιροτροφική μονάδα).
- Δίπλωμα στη Γεωργία με εξειδίκευση στην Πτηνοτροφία: 7μηνια θεωρητική κατάρτιση σε ειδικό κολέγιο, 12μηνια πρακτική και τέλος 2μηνια θεωρητική κατάρτιση στο κολέγιο (για άτομα με Πιστοποιητικό στη Γεωργία ή για ενήλικες απόφοιτους Λυκείου με επαρκή εμπειρία).
- Πιστοποιητικό στη Δασοκομία: 2ετές σε ειδικό κολέγιο (για απόφοιτους Λυκείου ή άλλους ενδιαφερόμενους πάνω από 16 ετών).
- Πιστοποιητικό στην Εκτροφή και Εκπαίδευση Αλόγων: 1 και ½ έτη σε ειδικό κολέγιο συμπεριλαμβανόμενης 6μηνια μαθητείας (για απόφοιτους ή άλλους ενδιαφερόμενους που έχουν Πιστοποιητικό στη Γεωργία ή αποδεδειγμένη εμπειρία στο αντικείμενο).

- Πιστοποιητικό (βασικών δεξιοτήτων) στη Λαχανοκομία: 1ετές σε ειδικό κολέγιο (για απόφοιτους Λυκείου ή όποιον πάνω από 16 ετών ενδιαφέρεται για εργασία ως τεχνίτης στη λαχανοκομία).
- Πιστοποιητικό στη Λαχανοκομία: 1ετές σε ειδικά κολέγια (για άτομα 16 ετών και πάνω, συνίσταται η αποφοίτηση από Λύκειο).
- Δίπλωμα στη Λαχανοκομία: 2 και ½ έως 3ετές, ήτοι, 1 έτος σε κολέγιο, 9μηνη μαθητεία και εκ νέου 9 μήνες σε κολέγιο (για κατόχους του Πιστοποιητικού στη Λαχανοκομία).
- Πιστοποιητικό στην Εκτροφή Ζώων: 2ετής μαθητεία σε αναγνωρισμένες εκμεταλλεύσεις συνοδευόμενη από θεωρητική διδασκαλία σε τοπικά κέντρα και εκπόνηση εργασιών (για κατόχους του Πιστοποιητικού στη Γεωργία ή Πράσινου Πιστοποιητικού).
- Πιστοποιητικό στη Διαχείριση: 3ετές οπ.π.
- Πιστοποιητικό στη Διαχείριση: 3ετές με ένα χρόνο μαθητείας σε πιστοποιημένη εκμετάλλευση και 2ετή πρακτική στην εκμετάλλευση του εκπαιδευόμενου συνοδευόμενη από θεωρητική διδασκαλία στα τοπικά κέντρα ή κολέγια και εκπόνηση εργασιών για απόφοιτους Λυκείου (που έχουν Πιστοποιητικό στη Γεωργία ή έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς το μάθημα της Γεωπονίας στις τελικές εξετάσεις).
- Πιστοποιητικό στις Αγροτικές Επιχειρήσεις: 2ετές σε κολέγια και τοπικά κέντρα για άτομα πάνω από 16 ετών.

Για την απόκτηση του «Πράσινου Πιστοποιητικού» ο εκπαιδευόμενος/καταρτιζόμενος πρέπει να παρακολουθήσει ένα αριθμό υποχρεωτικών θεματικών ενότητων. Η πιστοποίηση για την απόκτηση βασίζεται στην επίτευξη ενός καθορισμένου ελάχιστου αθροίσματος βαθμών. Κάθε θεματική ενότητα αφορά στη διδασκαλία συνολικής διάρκειας 25 ωρών και αξιολογείται ξεχωριστά. Για κάθε θεματική ενότητα υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές στις οποίες περιλαμβάνονται: α) σκοπός, β) περιεχόμενο, γ) δεξιότητες/ικανότητες, δ) αξιολόγηση.

Επίπεδα Γεωργικής Κατάρτισης

Επίπεδο Ι

- A. πράσινο πιστοποιητικό ή
- B. πιστοποιητικό του σχήματος γεωργικής μαθητείας ή
- Γ. πτυχίο ΑΕΙ (στη γεωργία ή λαχανοκομία) ή

Δ. άλλο σχετικό πτυχίο ΑΕΙ (κτηνιατρική, ζωοτεχνία κλπ.) συν 80 ώρες εκπαίδευσης στη διαχείριση ή

Ε. κατ' ελάχιστο διετής εκπαίδευση σε τριτοβάθμιο επίπεδο συν 180 ώρες κατάρτισης στη γεωργία ή λαχανοκομία

Επίπεδο II

180 ώρες κατάρτισης στη γεωργία/ λαχανοκομία.

Επίπεδο III

100 ώρες κατάρτισης στη γεωργία/ λαχανοκομία.

Σημείωση: ανάλογα με την κατεύθυνση της εκμετάλλευσης μπορεί να απαιτηθούν επιπλέον ώρες εκπαίδευσης – οι ισοδυναμίες αποφασίζονται από την υπηρεσία εκπαίδευσης.

(Παναγιώτου, 2000: 44-60).

2.7 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Γεωργική επαγγελματική εκπαίδευση στον ισπανικό αγροτικό χώρο παρέχεται:

α) από το Υπουργείο Γεωργίας (δημόσια επαγγελματική εκπαίδευση) και

β) από τα «Οικογενειακά Αγροτικά Σχολεία» (Ιδιωτική επαγγελματική εκπαίδευση).

Η επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση (δημόσια) παρέχεται από το 1951 και χωρίζεται σε επαγγελματική εκπαίδευση πρώτης και δεύτερης βαθμίδας.

Η Σχολική Επαγγελματική Εκπαίδευση

i) Η επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση πρώτης βαθμίδας. Η εκπαίδευση διαρκεί 2 χρόνια, περιλαμβάνει 1080 ώρες διδασκαλίας/σχολικό έτος, από τις οποίες οι 360 ώρες είναι πρακτική άσκηση σε γεωργική εκμετάλλευση. Η αποφοίτηση από τη βαθμίδα αυτή παρέχει τη δυνατότητα για ανώτερες σπουδές στα πλαίσια του ισπανικού εκπαιδευτικού συστήματος.

ii) Η επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση δεύτερης βαθμίδας. Η εκπαίδευση διαρκεί 3 χρόνια (1080 ώρες/έτος) και δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να ειδικευτούν σε εξειδικευμένους τομείς, π.χ. της γεωργικής μηχανικής, δασικής γεωργικής εκμετάλλευσης, σπωροκηπευτικής, γεωργικής εκμετάλλευσης, γενικής γεωργικής εκμετάλλευσης, οινοκαλλιέργειας και οινοτεχνικής.

iii) Τα Κέντρα Μαθητείας. Παρέχουν εντατικής μορφής εκπαιδεύσεις για την απόκτηση του διπλώματος «αρχιτεχνίτη γεωργίας», που επιτρέπει στη συνέχεια τη φοίτηση του μαθητή στη δεύτερη βαθμίδα.

iv) Τέλος, για όσους επιθυμούν ανώτατη εκπαίδευση αγροτικών σπουδών μπορούν να συνεχίσουν σπουδές είτε στο Πανεπιστήμιο, όπου ανάλογα με τα χρόνια σπουδών υπάρχουν διαβαθμίσεις στα διπλώματα και στους τίτλους, είτε στην επαγγελματική εκπαίδευση τρίτης βαθμίδας. Η αγροτική εκπαίδευση τρίτης βαθμίδας στην Ισπανία παρέχεται από μια πληθώρα Ινστιτούτων, τα οποία διαχωρίζονται ως εξής:

1) Τα Κρατικά Ινστιτούτα. Τα Ινστιτούτα αυτά λειτουργούν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας και του Υπουργείου Γεωργίας.

2) Άλλα Δημόσια Ινστιτούτα, όπως το Εθνικό Ινστιτούτο Απασχόλησης που συνεργάζεται με το Υπουργείο Εργασίας. Το Ινστιτούτο αυτό διαθέτει συνολικά 21 σχολεία.

3) Τα Περιφερειακά Ινστιτούτα. Τα Ινστιτούτα αυτά εξαρτώνται από τις αυτόνομες διοικήσεις των περιφερειών. Σ' αυτά ανήκουν κυρίως τα 62 σχολεία επαγγελματικής αγροτικής εκπαίδευσης.

4) Τα Ιδιωτικά Ινστιτούτα στα οποία ανήκουν τα δύο σχολεία που διαθέτει το Ταμειυτήριο (Caisse d' Epargne), τα 35 οικογενειακά αγροτικά κολλέγια και τα 13 οικογενειακά αγροτικά σχολεία. Τα τελευταία είναι υπεύθυνα κυρίως για τη διαρκή ανεπίσημη επιμόρφωση των αγροτών.

Η εξωσχολική συνεχιζόμενη κατάρτιση

Τα βραχείας διάρκειας σεμινάρια διαρκούν από μερικές μέρες έως 8 εβδομάδες, δεν καταλήγουν σε δίπλωμα και λαμβάνουν χώρα στα «Κέντρα Αγροτικής Εκπαίδευσης».

Ενεργό συμμετοχή όπως στη διαρκή επιμόρφωση έχουν και άλλοι φορείς, όπως: τα συνδικάτα και οι επαγγελματικές οργανώσεις.

Από τα σεμινάρια όμως διαρκούς επιμόρφωσης τη μεγαλύτερη απήχηση έχουν οι κύκλοι των 200 ωρών. Οι κύκλοι αυτοί αποσκοπούν στην προετοιμασία των «νέων» που θέλουν να ασχοληθούν με τη γεωργία προκειμένου οι ενδιαφερόμενοι να τύχουν οικονομικής ενίσχυσης, ενίσχυσης πρώτης εγκατάστασης κλπ. Όσοι ολοκληρώσουν αυτόν τον κύκλο λαμβάνουν ένα δίπλωμα, που υποδηλώνει την επιτυχή παρακολούθηση του υποψηφίου.

Αν και η συμβολή των κρατικών φορέων για την παροχή επιμόρφωσης είναι σημαντική, διαπιστώνεται ότι δε μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες του αγροτικού χώρου της Ισπανίας.

Έτσι, όπου η πρόσβαση των αγροτών για κατάρτιση δεν είναι δυνατή, δημιουργούνται σχολεία από διάφορους φορείς και κυρίως τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, π.χ.

1) Τα Αγροτικά Σχολεία, που λειτουργούν σε ορεινά χωριά και στοχεύουν στην εκπαίδευση ενήλικων αγροτών (θέματα κυρίως πρακτικού περιεχομένου ανάλογα με τις ανάγκες της περιοχής).

2) Τα Αγροτικά Οικογενειακά Κολλέγια. Τα Κολλέγια απευθύνονται στους νέους των αγροτικών περιοχών και διοικούνται από τα συλλογικά όργανα των γονέων και δασκάλων και των ίδιων των μαθητών.

3) Τα Οικογενειακά Αγροτικά Σχολεία. Τα σχολεία αυτά δημιουργήθηκαν με πρωτοβουλία της Καθολικής Εκκλησίας από οικογένειες των αγροτικών περιοχών, με σκοπό τη συλλογική προώθηση της εκπαίδευσης των νέων και των ενηλίκων. Η εκπαίδευση στηρίζεται σε θέματα βασικής επαγγελματικής εκπαίδευσης σε γεωργικά θέματα και γενικής κοινωνικής ενσωμάτωσης των νέων στον αγροτικό χώρο καθώς και στο «εναλλασσόμενο σύστημα» (alterance), δηλ. 1 εβδομάδα στο σχολείο και 2 στη γεωργική εκμετάλλευση.

Στην Ισπανία λειτουργούν συνολικά 36 E.F.A. (Οικογενειακά Αγροτικά Σχολεία, 22 σχολεία αγοριών και 14 κοριτσιών) και παρέχουν κατόπιν αδείας από το Υπουργείο Παιδείας εκπαιδεύσεις 1ης και 2ης βαθμίδας σε νέους, καθώς και διαρκή επιμόρφωση σε ενήλικες. Βέβαια στην παραπάνω απαρίθμηση δε λείπουν και άλλες πρωτοβουλίες τοπικού ή συλλογικού χαρακτήρα με στόχο την προώθηση της εκπαίδευσης για «ολοκληρωμένη ανάπτυξη αγροτικών περιοχών», θεσμός που υιοθετήθηκε και από την Ε.Ε. για τις προβληματικές αγροτικές περιοχές των Μεσογειακών χωρών και της Ιρλανδίας.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ισπανία, εκτός από τους κρατικούς φορείς που θεωρούνται υπεύθυνοι για την εκπαίδευση/κατάρτιση των αγροτών δραστηριοποιείται μια πληθώρα φορέων τοπικού και συλλογικού χαρακτήρα, προκειμένου να καλύψουν άμεσες ανάγκες επιμόρφωσης και πληροφόρησης των αγροτών σε ιδιωτικό επίπεδο (Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 1999: 36-42).

2.8 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ / ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ

Η γεωργική εκπαίδευση βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Γεωργίας και Αλιείας.

Προσφέρονται τα παρακάτω επίπεδα γεωργικής εκπαίδευσης :

1. Τα κατώτερα δευτεροβάθμια γεωργικά σχολεία (L.A.O.). Προσφέρουν τετραετές πρόγραμμα για μαθητές ηλικίας 12-16 ετών, στο οποίο όμως κατά 70% διδάσκονται γενικά μαθήματα. Τα διάφορα σχολεία προσφέρουν προσανατολισμένες σε διάφορους σπουδές (φυτική παραγωγή, ζωική παραγωγή, δασοπονία, γεωργικές βιομηχανίες). Κατά την διάρκεια των τελευταίων δύο ετών διεξάγεται σειρά εβδομαδιαίων πρακτικών εκπαιδεύσεων με παραμονή των εκπαιδευόμενων στα Πρακτικά Σχολεία. Μετά την αποφοίτηση ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα μαθητείας.
2. Τα μέσα δευτεροβάθμια γεωργικά σχολεία (M.A.O.). Υπάρχουν 50 σχολεία με γεωργική κατεύθυνση διετούς-τριετούς διάρκειας, από τα οποία δύο προσφέρουν εκπαίδευση σε θέματα γεωργικών βιομηχανιών, τετραετούς διάρκειας. Τα διετή προγράμματα αφορούν άτομα τα οποία αμέσως μετά θα απασχοληθούν στη γεωργία. Στα τριετή προγράμματα περίπου το μισό της διδασκαλίας αφιερώνεται σε θέματα βασικής εκπαίδευσης. Τα προγράμματα αυτά παρακολουθούν κυρίως άτομα τα οποία, στη συνέχεια, θα παρακολουθήσουν μαθήματα στα γεωργικά κολλέγια. Τα κατώτερα και μέσα σχολεία παρέχουν επίσης τακτική κατάρτιση ιδιαίτερα σε νέους γεωργούς κατά την πρώτη εγκατάστασή τους στην εκμετάλλευση.

Το σύστημα μαθητείας αποβλέπει αφενός μεν στην απασχόληση/πρακτική εμπειρία και αφετέρου στην παρακολούθηση προγραμμάτων θεωρητικού και πρακτικού χαρακτήρα σε εκπαιδευτικά κέντρα. Υπάρχουν δύο τύποι μαθητείας :

α) η πρωτοβάθμια διετούς διάρκειας και

β) η δευτεροβάθμια μόνο για την ανθοκομία και την λαχανοκομία.

Ανώτερη Εκπαίδευση στη Γεωργία

Τα γεωργικά σχολεία της Ανώτερης Εκπαίδευσης έχουν την παρακάτω διάρθρωση:

Ο μαθητής (φοιτητής), ο οποίος πρόκειται να φοιτήσει σε ανώτερο γεωργικό σχολείο, οφείλει να έχει αποφοιτήσει από τη μέση βαθμίδα ή να έχει περατώσει τη γενική εκπαίδευση. Η φοίτηση διαρκεί 4 χρόνια, οι φοιτητές (μαθητές) είναι ηλικίας 19-23 ετών και αποδίδονται τίτλοι με βάση τα επίπεδα II, III και VI, δηλ.

Βασικός Τεχνικός, Αυτοδύναμος Τεχνικός και Τεχνικός Διαχείρισης=Ειδικευμένος Τεχνικός.

Συνεχιζόμενη Κατάρτιση

Υπάρχουν πολλές μορφές συνεχιζόμενης κατάρτισης. Αναφέρουμε τις βασικότερες:

α. Προγράμματα Μαθητείας: παρέχονται κυρίως σ' αυτούς που αποφοιτούν από τα αγροτικά σχολεία κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αφορούν άτομα ηλικίας 16-22 ετών και κυρίως πάνω από 20 (εργασία σε επιχείρηση ή γεωργική εκμετάλλευση και θεωρητική εκπαίδευση σε κάποιο εκπαιδευτικό κέντρο).

β. Κέντρα Πρακτικής Άσκησης: Μέχρι το 1992 λειτουργούσαν 11 Κέντρα, το καθένα με ξεχωριστή ειδικότητα. Μετά από μια αναδιοργάνωση τα 11 Κέντρα συμπύχθηκαν σε 3 Κέντρα Πρακτικής Άσκησης και Καινοτομίας.

Τα Κέντρα αυτά παρέχουν «δια βίου» εκπαίδευση σε εκπαιδευόμενους ηλικίας 15-60 ετών και για πολλές και διαφορετικές ομάδες-στόχους.

γ. Επιμορφωτικά Σεμινάρια: παρέχονται από τα αγροτικά σχολεία της κατώτερης και μέσης δευτεροβάθμιας αγροτικής εκπαίδευσης, τα οποία επιδοτούνται από το κράτος.

Η Ολλανδία θεωρείται μια από τις μεγαλύτερες εξαγωγικές χώρες σε αγροτικά προϊόντα στον κόσμο. Η γεωργία της είναι υψηλής παραγωγικότητας και έχει μεγάλες δυνατότητες απορρόφησης νέας τεχνολογίας. Η βασική και συνεχιζόμενη αγροτική εκπαίδευση παρουσιάζει ιδιαίτερη ευελιξία στο να προσαρμόζεται στις τεχνολογικές εξελίξεις.

Έτσι, τα τελευταία χρόνια:

- Δεν υπάρχει σταθερό Αναλυτικό Πρόγραμμα στα αγροτικά σχολεία (STOAS), αλλά τα ΜΑΘΗΜΑΤΑ της κλασικής μορφής εκπαίδευσης, διαιρέθηκαν σε ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ = MODULES. Κάθε εκπαιδευόμενος επιλέγει «ένα επαγγελματικό profil», σύμφωνα με τις ανάγκες του και την αγορά εργασίας και ακολουθεί το δικό του πρόγραμμα (20 MODULES ανά έτος).
- Σημαντική θέση κατέχουν τα μαθήματα Οικονομικής και Τεχνικής Διαχείρισης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων.

- Μέσα σε αυτό το σύστημα μεταβλήθηκε ο ρόλος του καθηγητή/διδάσκοντα από ενεργό σε παθητικό ρόλο συμβούλου σε αντίθεση με το ρόλο του μαθητή που έγινε ενεργός.
- Ακόμη, με την υιοθέτηση της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στη γεωργία, με όλες τις δυνατότητες επικοινωνιών και πληροφόρησης ο καθηγητής/εκπαιδευτής, σε πολλές περιπτώσεις, θεωρείται ο μεσάζων της γνώσης και όχι η αυθεντία, καθώς η διδασκαλία ως μέθοδος δηλ. το teaching έχει μεταβληθεί σε μάθηση (learning).

Η εισαγωγή της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στο χώρο της γεωργίας θεωρείται από το Ίδρυμα STOAS ιδιαίτερα εποικοδομητική, αφού με το συνδυασμό της σύγχρονης μεθοδολογίας, τεχνικών και προετοιμασίας του διδάσκοντα τα αποτελέσματα μπορούν να είναι γρηγορότερα, οικονομικότερα και αποδοτικότερα.

Τα εκπαιδευτικά κέντρα διαθέτουν άρτιο εξοπλισμό και εξυπηρετούν τις ανάγκες των γεωργών και των γεωργοεφαρμοστών. Οι εκπαιδευτές ανάλογα με το επίπεδο των σπουδών τους και του τύπου εκπαίδευσης που θα απασχοληθούν εκπαιδεύονται σε παιδαγωγικά θέματα. Το χρησιμοποιούμενο εκπαιδευτικό υλικό παράγεται στο Κέντρο Οπτικοακουστικών Μέσων στο Dronton και στο γεωργικό πανεπιστήμιο του Wageningen.

2.9 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Η γεωργία της Πορτογαλίας στηρίζεται σε παραδοσιακές δομές και είναι από τις λιγότερο αναπτυγμένες στην Ε.Ε. Σε αυτήν την υπανάπτυξη συμβάλλει η χωροταξική διάρθρωση των εκμεταλλεύσεων. Το πρόβλημα αυτό συμπληρώνεται και από τη γήρανση και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του αγροτικού δυναμικού, τη μη αποτελεσματική χρήση εισροών στη γεωργία και τις περιορισμένες δυνατότητες για αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, καθώς και το χαμηλό επίπεδο επενδύσεων.

Στην προσπάθεια ανάπτυξης της γεωργίας από μέρους των κοινοτικών κονδυλίων συμβάλλει άμεσα η εκπαίδευση και η επιμόρφωση του αγροτικού δυναμικού.

Παρόλο που στην επίσημη σχολική εκπαίδευση δίνονται ευκαιρίες για τους μαθητές να ακολουθήσουν κατεύθυνση στον αγροτικό τομέα και να αποκτήσουν

επαγγελματικά προσόντα, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των αγροτών και ιδιαίτερα των ενηλίκων δεν επιτρέπει τη συμμετοχή τους στις βαθμίδες της σχολικής γεωργικής εκπαίδευσης, αλλά κυρίως στην άτυπη επιμόρφωση που παρέχεται από το Υπουργείο Γεωργίας ή και από άλλους ιδιωτικούς και συλλογικούς φορείς.

Στην Πορτογαλία η επίσημη γεωργική εκπαίδευση λειτουργεί στα πλαίσια της βασικής εκπαίδευσης και υπό την εποπτεία του Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού.

Η επίσημη γεωργική εκπαίδευση στην Πορτογαλία ξεκινά αρκετά νωρίς μετά το τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, με το θεσμό των «Οικογενειακών Αγροτικών Οίκων». Ο θεσμός αυτός λειτουργεί σύμφωνα με το «εναλλασόμενο σύστημα εκπαίδευσης», δηλαδή της μαθητείας (1 εβδομάδα σχολείο εναλλάξ με 2 εβδομάδες στη γεωργική εκμετάλλευση) και έχει διάρκεια από 3 έως 4 χρόνια. Μετά το τέλος αυτής της εκπαίδευσης οι μαθητές αποκτούν το «Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Τελειοποίησης».

Για τους μαθητές που τελειώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και θέλουν να ακολουθήσουν τομέα αγροτικής κατεύθυνσης, υπάρχουν οι εξής επιλογές:

- Η «Δευτεροβάθμια Συμπληρωματική Εκπαίδευση», στην οποία οι μαθητές τα πρώτα 2 χρόνια μπορούν να διαλέξουν κάποιο τομέα αγροτικής κατεύθυνσης (κύκλος προσανατολισμού), ενώ τον 3ο χρόνο μπορούν να πάρουν πιο γενική ή επαγγελματική εκπαίδευση με ανάλογη απόκτηση προσόντων στον αγροτικό τομέα ή εφόσον επιθυμούν να συνεχίσουν στην Ανώτερη Αγροτική Εκπαίδευση.
- Η «Δευτεροβάθμια Συμπληρωματική Τεχνικό-Επαγγελματική Εκπαίδευση», όπου οι μαθητές μπορούν μέσα σε τρία χρόνια να αποκτήσουν το «Αγροτο-Τεχνικό Επαγγελματικό Δίπλωμα» και η οποία περιλαμβάνει τις εξής ειδικότητες:
 - Τεχνικού σε θέματα γεωργίας-κτηνοτροφίας.
 - Τεχνικού σε αγροτοβιομηχανίες.
 - Τεχνικού σε θέματα δασοπονίας.
- Η «Επαγγελματική Εκπαίδευση», η οποία συνδυάζει 1 χρόνο θεωρητική εκπαίδευση στο σχολείο και 1 εξάμηνο πρακτική εκπαίδευση στη γεωργική εκμετάλλευση. Ο κύκλος αυτός εξασφαλίζει στον υποψήφιο επάρκεια επαγγελματικής ικανότητας προκειμένου να ενταχθεί στην ενεργό ζωή. Οι ειδικό-

τητες που παρέχονται αφορούν θέματα μεγάλης καλλιέργειας οπωροκη-
πευτικών, αλιείας, αμπελοκομίας, δενδροκομίας, κτηνοτροφίας κ.ά.

Για όσους επιθυμούν ανώτερες γεωπονικές σπουδές υπάρχουν το Ανώτερο
Ινστιτούτο Αγρονομίας, τα 5 Πανεπιστήμια και οι 5 Ανώτερες Αγροτικές Σχολές
(Αλαμάνος, 2003: 11-23).

2.10 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Προσφέρονται διάφοροι τύποι γεωργικής εκπαίδευσης με φοίτηση ή όχι σε
γεωργικά κολλέγια, οι σημαντικότεροι των οποίων είναι οι παρακάτω :

1. Μαθητεία μερικής απασχόλησης κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι
αφιερώνουν τον περισσότερο χρόνο στον τόπο εργασίας τους όπου τους
επιβλέπουν καθηγητές των γεωργικών κολλεγίων. Η θεωρητική εκπαίδευση
γίνεται είτε μία φορά την εβδομάδα είτε με πλήρη παρακολούθηση 5-6
εβδομάδων είτε σε κατάλληλο συνδυασμό των προηγούμενων. Ανάλογα του
χρόνου μαθητείας (1-6 έτη) απονέμονται διάφορες βεβαιώσεις (City and
Guilds Qualifications).
2. Προγράμματα National Certificate ετήσιας διάρκειας. Οι εκπαιδευόμενοι, με
πρακτική εμπειρία ενός τουλάχιστον έτους διαμένουν στα κολλέγια τα οποία
ίδιους αγρούς στους οποίους πραγματοποιείται η πρακτική εξάσκηση (50%
του χρόνου εκπαίδευσης).
3. Προγράμματα Advanced National Certificate. Πρόκειται για προγράμματα
προσφερόμενα μόνο σε νέους οι οποίοι είναι ήδη κάτοχοι του προηγού-
μενου αποδεικτικού σπουδών και οι οποίοι έχουν επιπλέον εργασιακή
εμπειρία στη γεωργία ενός έτους.

Οι εκπαιδευτές πρέπει να έχουν συμπληρώσει επιτυχώς ένα αναγνωρισμένο
πρόγραμμα βασικής διδακτικής εκπαίδευσης (BSc Education ή Certificate) ή να
έχουν παρακολουθήσει αντίστοιχα προγράμματα ενδοϋπηρεσιακής παιδαγω-
γικής εκπαίδευσης. Επιπλέον προγράμματα παρέχονται από το Συμβούλιο
Γεωργικής Τεχνικής Εκπαίδευσης (Agricultural Training Board), το οποίο είναι
και υπεύθυνο για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των γεωργών.

2.11 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Στην Ιταλία οι μαθητές παρακολουθούν 5ετή στοιχειώδη εκπαίδευση (6-11 χρόνων) και δίνουν εξετάσεις για τη συνέχιση των σπουδών τους στη μέση εκπαίδευση I, η οποία διαρκεί 3 έτη. Η μέση εκπαίδευση I παρέχει κοινό κορμό μαθημάτων, αλλά και προαιρετικά μαθήματα. Μετά το τέλος της μέσης εκπαίδευσης I, ο μαθητής υποβάλλεται σε νέες εξετάσεις για να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει τη μέση εκπαίδευση II.

Εδώ υπάρχουν πολλές και διαφορετικές δυνατότητες:

- το Κλασσικό Λύκειο, προϋπόθεση είναι η επιτυχία στις εξετάσεις των λατινικών. Προωθεί τους μαθητές προς την ανώτατη παιδεία κλασσικών σπουδών.
- το Επιστημονικό Λύκειο, που κατευθύνει τους μαθητές στην ανώτατη παιδεία θετικών σπουδών,
- το Καλλιτεχνικό Λύκειο, προετοιμάζει μαθητές για τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα και την ανώτατη εκπαίδευση αποκλειστικά στην αρχιτεκτονική και καλές τέχνες,
- οι Παιδαγωγικές Σχολές, που εκπαιδεύουν νηπιαγωγούς και δασκάλους.
- τα Τεχνικά Ινστιτούτα, όπου διδάσκονται εξειδικευμένα μαθήματα, υπάρχει όμως πρόσβαση και προς την ανώτατη εκπαίδευση,
- τα Επαγγελματικά Ινστιτούτα, τα οποία εκπαιδεύουν ειδικευμένους εργάτες.

Η επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση πραγματοποιείται στην Ιταλία με τη βοήθεια της σχολικής εκπαίδευσης από εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα οποία έχουν στενή επαφή με τις γεωργικές επαγγελματικές ενώσεις. Τα ιδρύματα αυτά απευθύνονται στους ενήλικες, οι οποίοι ήδη ασχολούνται στον πρωτογενή τομέα, αλλά και στους νέους που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική σχολική τους εκπαίδευση (8 έτη).

Τα ιδρύματα αυτά είναι:

- τα Γεωργικά Επαγγελματικά Ινστιτούτα και
- τα Γεωργικά Τεχνικά Ινστιτούτα

Τα **Γεωργικά Επαγγελματικά Ινστιτούτα**, άρχισαν τη λειτουργία τους το 1950. Ο κύκλος σπουδών περιλαμβάνει συνολική διάρκεια 5 χρόνια και η εκπαίδευση παρέχεται σε δύο επίπεδα:

- α) Διετής κύκλος, ο οποίος καταλήγει σε επαγγελματικό δίπλωμα «τελειοποίησης».

β) Τριετής κύκλος, μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η καθ' αυτό εξειδίκευση του μαθητή.

Ο κύκλος αυτός προωθεί τους μαθητές για να αποκτήσουν τον τίτλο του «γεωργικού ειδικού αποφοίτου» ή αλλιώς του «αγροτοτεχνικού».

Στα **Γεωργικά Τεχνικά Ινστιτούτα**, τα οποία λειτουργούν από το 1931 ο συνολικός κύκλος σπουδών είναι 5 χρόνια και διαιρείται σε 2 επίπεδα:

α) 2 χρόνια βασική εκπαίδευση και

β) 3 χρόνια ειδικότητα.

Στο τέλος της εκπαίδευσης αυτής ο μαθητής λαμβάνει τον τίτλο του «γεωργικού επαγγελματία». Οι πανεπιστημιακές σχολές, οι οποίες συνδέονται με τις γεωργικές δραστηριότητες, είναι τα τμήματα της Αγρονομίας, Υγιεινής Ζώων, Επιστήμης της Διατροφής, Δασολογίας, Ζωοτεχνίας.

Η εξωσχολική επαγγελματική εκπαίδευση στο χώρο της γεωργίας παρέχεται από Οργανώσεις και Ιδρύματα, τα οποία συνήθως ανήκουν σε επαγγελματικές και συντεχνιακές οργανώσεις. Η εξωσχολική γεωργική εκπαίδευση απευθύνεται στους αρχηγούς των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και τα μέλη των οικογενειών τους. Δίνεται δε ιδιαίτερη έμφαση στις εκπαιδεύσεις για τη διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα χωρίζονται σε μεγάλης και μικρής διάρκειας και περιλαμβάνουν:

- ο βασική εκπαίδευση για τις μεθόδους παραγωγής και εμπορίας των προϊόντων και την καλλιέργεια του πνεύματος συνεργασίας με τους άλλους γεωργούς και γεωτεχνικούς,
- ο εξειδικευμένη απόκτηση προσόντων με σκοπό την κάλυψη των αναγκών από τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και την ανάπτυξης,
- ο εξάπλωση γνώσεων, γεγονότων και οικονομικών στοιχείων

(Παπαδάκη-Κλαυδιανού, 2005: 75-77).

2.12 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΣΟΥΗΔΙΑ

Αυτός ο κλάδος της εκπαίδευσης είναι υπό τη διεύθυνση του Υπουργού Εσωτερικών, αν και η άμεση επίβλεψη ασκείται από την Βασιλική Ακαδημία της Γεωργίας της Στοκχόλμης, ένα θεσμικό όργανο το οποίο συνδυάζει τις έρευνες μιας επιστημονικής κοινωνίας με ένα διδακτικό προσωπικό που έχει στο μίας χρήσης πρότυπο αγρόκτημά του και όλα τα είδη εγκαταστάσεων για την παραγωγή των

φυσιολογικών και χημικών πειραμάτων. Το σύνταγμα της ακαδημίας αποτελείται από διευθυντή, 24 τιμητικά μέλη, 138 εργαζόμενα μέλη και 75 ξένα μέλη.

Εκτός από το πειραματικό αγρόκτημα, εκεί όπου καθιερώθηκαν από το 1876 τέσσερα αγροτο-χημικά σχολεία στις πόλεις Skara, Holmstad, Kalmar και Vesteras, οι δαπάνες των οποίων είναι εν μέρει από το κράτος και εν μέρει από τις οικονομικές κοινωνίες. Υπάρχουν 26 αυτών των κοινωνιών στη Σουηδία και εκεί το αντικείμενο είναι να ενθαρρυνθεί η γεωργία στις αντίστοιχες περιοχές, και να εφοδιαστούν τα κανονικά εκθετήρια στην ακαδημία και το κεντρικό στατιστικό γραφείο.

Το κράτος διατηρεί επίσης 14 γεωργικούς μηχανικούς. Η θεωρητική και πρακτική γεωργία διδάσκεται σε δύο υψηλότερου βαθμού γεωργικά ιδρύματα (στην Ultuna κοντά στην Upsala και στο Alnarp κοντά στο Lund) καθώς επίσης και σε 27 σχολικά αγροκτήματα. Οι πρακτικές οδηγίες δίνονται στα σχολικά αγροκτήματα, αφήνοντας το θεωρητικό μέρος, το οποίο εξετάζεται στα ιδρύματα.

2.13 Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Στην Κύπρο το Τμήμα Γεωργίας παρέχει επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση στους αγρότες/σες διαδραματίζοντας έτσι σημαντικό ρόλο στην επιτυχή δραστηριοποίηση τους τόσο στο γεωργοκτηνοτροφικό τομέα όσο και σε άλλους συναφείς τομείς και συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Ιδρύθηκε το 1895 και πρωταρχικός στόχος του ήταν και παραμένει η επαγγελματική κατάρτιση των αγροτών.

Το 1911 ιδρύθηκε η Γεωργική Σχολή στον Κυβερνητικό κήπο Λευκωσίας και το 1913 μεταστεγάστηκε στο σημερινό ισόγειο των Γραφείων του Υπ. Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Παράλληλα άρχισαν να δημιουργούνται Πειραματικοί Σταθμοί σε κυβερνητικά αγροκτήματα και σχετικές σειρές μαθημάτων άρχισαν να διοργανώνονται σε όλα τα αγροτικά σχολεία.

Τρόποι και συστήματα εκπαίδευσης

Το Τμήμα Γεωργίας παρέχει σήμερα συνεχή και δια βίου εκπαίδευση, χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα και το εκπαιδευτικό προσωπικό του. Τέτοια μέσα είναι :

- εκπαιδεύσεις και συστήματα μαθητείας στα Κέντρα Επαγγελματικής Γεωργικής Εκπαίδευσης στον Αγρό, στην Πάφο και στην αίθουσα πολλαπλής χρήσης του Τμήματος στην Λευκωσία,
- σεμινάρια και ημερίδες σε κοινότητες ή σε συμπλέγματα κοινοτήτων,
- ατομικές επαφές,
- άρθρα στο περιοδικό ΑΓΡΟΤΗΣ και στις εφημερίδες καθώς και
- διαμέσου των Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Προγραμμάτων που ετοιμάζονται σε συνεργασία με το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου.

Σημαντικός επίσης είναι ο ρόλος των Κυβερνητικών Σταθμών και Επαύλεων του Τμήματος Γεωργίας, καθώς και των Επαύλεων και Σταθμών του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών στην ενημέρωση και εκπαίδευση του αγροτικού πληθυσμού.

Στα πλαίσια αυτά, το Τμήμα Γεωργίας εγκαθιστά δοκιμαστικούς και αποδεικτικούς αγρούς σε ποικιλία καλλιεργειών και θεμάτων για την καλύτερη ενημέρωση και εκπαίδευση των γεωργοκτηνοτρόφων.

Τα Ραδιοφωνικά και τα Τηλεοπτικά Προγράμματα που ετοιμάζει το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και προβάλλει το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου ανελλιπώς από τα μέσα της δεκαετίας του 1960, παρέχουν ευκαιρίες άμεσης ενημέρωσης/πληροφόρησης των ενδιαφερομένων για σημαντικές εξελίξεις που παρατηρούνται στο γεωργοκτηνοτροφικό τομέα. Όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι ανοικτά για συμμετοχή τόσο στους αγρότες όσο και στις αγρότισσες που ασχολούνται στο σχετικό με την εκπαίδευση τομέα.

Επιπλέον, ο Τομέας της Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας οργανώνει ειδικές σειρές εκπαιδεύσεων και συστημάτων μαθητείας με θέματα που αφορούν περισσότερο, αν όχι αποκλειστικά, τις αγρότισσες. Τέτοια θέματα είναι: η παρασκευή κυπριακών φαγητών, εδεσμάτων, καθώς και άλλων προπαρασκευασμάτων, όπως τα γλυκά του κουταλιού, οι μαρμελάδες κτλ., η κεντητική, η καλαθοπλεκτική, θέματα αγροτουρισμού κ.α.

Επαγγελματική κατάρτιση αγροτών και αγροτισσών

Εκτός από όλα τα άλλα προγράμματα που αναφέρθηκαν πιο πριν, το Τμήμα Γεωργίας έχει ετοιμάσει εκπαιδευτικά προγράμματα 150 ωρών και 300 ωρών (μόνο για νέους γεωργούς πρώτης εγκατάστασης), για αγρότες που συμμετέχουν σε διάφορα Μέτρα του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης στα οποία η

επαγγελματική κατάρτιση τους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση έγκρισης της αίτησης τους. Το πρόγραμμα των 150 ωρών αποτελείται από ένα γενικό μέρος διάρκειας 95 ωρών και από ένα ειδικό μέρος, διάρκειας 55 ωρών. Στο γενικό μέρος διδάσκονται μαθήματα γενικού ενδιαφέροντος όπως είναι οι βασικές γνώσεις στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και στο διαδίκτυο, η ευημερία των ζώων, η προστασία του καταναλωτή, οικονομικά θέματα, θέματα διαχείρισης εκμεταλλεύσεων, προστασία στους χώρους εργασίας κ.α. Στο ειδικό μέρος διδάσκονται μαθήματα σχετικά με τον τομέα απασχόλησης των εκπαιδευόμενων, όπως είναι τεχνικές καλλιέργειες, ποιοτικά πρότυπα, εκτροφή ζώων, λιπάνσεις, περιβαλλοντικά θέματα σχετικά με τον τομέα παραγωγής κ.α. Ανάλογα μαθήματα αλλά με πιο μεγάλη εμβάθυνση διδάσκονται και στο πρόγραμμα των 300 ωρών το οποίο αποτελείται από το γενικό μέρος διάρκειας 150 ωρών και το ειδικό μέρος διάρκειας επίσης 150 ωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

3.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι οι όποιες προοπτικές ανάπτυξης στο γεωργικό χώρο θα πρέπει τουλάχιστον να στηρίζονται σε ένα κρίσιμο πυρήνα νέων οι οποίοι θα παραμείνουν στη γεωργία και οι οποίοι μόνο με τα κατάλληλα εφόδια θα είναι δυνατόν να επιβιώσουν σε συνθήκες αυξανόμενου ανταγωνισμού. Προκύπτει λοιπόν, η ανάγκη παροχής γνώσεων και κατάλληλης επαγγελματικής εκπαίδευσης-κατάρτισης, ιδιαίτερα στους νέους αγρότες, μία ανάγκη η οποία έχει προ πολλού συνειδητοποιηθεί και ικανοποιηθεί σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Η ανάγκη αυτή γίνεται επιτακτική, εάν ληφθούν υπόψη οι επιταχυνόμενες τεχνικό-οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές στο γεωργικό χώρο που επιβάλλουν συστηματική ενημέρωση-κατάρτιση των νέων κυρίως αγροτών σε ένα ευρύ φάσμα σχετικών επαγγελματικών αντικειμένων.

Οι γρήγορες και πολλές φορές απρόσμενες αλλαγές που συναντώνται στους τομείς της οικονομίας και της τεχνολογίας έχουν δημιουργήσει στον κοινωνικό και επαγγελματικό χώρο συνθήκες και απαιτήσεις διαφορετικές από αυτές που είχαν επικρατήσει μέχρι σήμερα. Η νέα κατάσταση απαιτεί ταχεία προσαρμογή στις αλλαγές αυτές και υπογραμμίζει την ανάγκη εμπλουτισμού των γνώσεων του ατόμου. Έρευνες και εμπειρικές αναλύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες επιβεβαιώνουν την επιστημονική θεωρία, σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη, στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής, στην βελτίωση της προσαρμοστικότητας και της απασχολησιμότητας, αλλά και στην προσωπική ολοκλήρωση του ατόμου. Οι οικονομικές-τεχνολογικές αυτές μεταβολές οδηγούν σημαντικό τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού στην ανεργία και ιδιαίτερα, πλήττονται εκείνοι που δεν έχουν επαρκή μορφωτικά εφόδια. Επόμενο λοιπόν είναι να προσδοκείται η κατάρτιση για να συμβάλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Πρόσθετα στο κοινωνικό-πολιτισμικό επίπεδο συμβαίνουν εξίσου σημαντικές αλλαγές, που και αυτές με τη σειρά τους προκαλούν ανάγκες εκπαίδευσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργεί ως στήριγμα σε όλους τους τομείς και σε όλα τα θέματα που αφορούν τα κράτη-μέλη της. Μέσα από συνθήκες, διακηρύξεις και εκθέσεις συμβάλλει στα σωστά βήματα προς την ανάπτυξη των χωρών της. Προϋπόθεση στο να πετύχει και να έχει ουσιαστική βάση η στήριξη αυτή αποτελεί η συνέχιση της από μεριά των κρατών. Δεν είναι αρκετό μόνο η χρηματοδότηση νέων μεθόδων και τεχνικών στην εκπαίδευση, στην περίπτωση μας, αλλά και η ικανότητα των εκάστοτε χωρών να συνεχίσουν να στηρίζουν το κάθε νέο έργο που ξεκινούν. Κάτι τέτοιο βέβαια σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι εφικτό, λόγω των υφιστάμενων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών.

Με όλα όσα αναφέρθηκαν στην παρούσα πτυχιακή εργασία καταλήγουμε στα εξής **συμπεράσματα**:

- Η Γεωργική Εκπαίδευση εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαρθρωτική στήριξη του γεωργικού τομέα.
- Στην Ελλάδα η παροχή Γεωργικής εκπαίδευσης είναι υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, το οποίο αναλαμβάνει σε συνεργασία με άλλους φορείς την λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η Δια Βίου Μάθηση είναι ακόμα σε πρωταρχικό στάδιο, καθώς για πολλά χρόνια δεν εφαρμοζόταν.
- Η Αυστρία διαθέτει ένα πολύ καλά οργανωμένο σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης. Η αγροτική εκπαίδευση των ενηλίκων έχει μορφή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, όλες οι δημόσιες εκπαιδευτικές προσφορές είναι δωρεάν, οι εκπαιδευτικές προσφορές όμως των πανεπιστημίων, τεχνικών εκπαιδευτηρίων και το Πανεπιστήμιο Εκπαίδευσης Δασκάλων απαιτούν δίδακτρα.
- Το σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης στην Γαλλία ανήκει στο Υπουργείο Γεωργίας και τα όσα προβλήματα που παρουσιάζονται αφορούν στον προσανατολισμό των νέων και την χρηματοδότηση.
- Στη Γερμανία το σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι ίσως το πλέον πολύπλοκο στην Ευρώπη. Είναι μία χώρα βιομηχανική, αλλά δίνει οικονομική σημασία και στον αγροτικό τομέα. Η επιμόρφωση των γεωργών έχει την μορφή της συνεχούς/δια βίου κατάρτισης ενηλίκων και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε αυτήν τη βασική επαγγελματική του εκπαίδευση και στη «δια βίου» κατάρτιση του.

- Στην Δανία η γεωργική εκπαίδευση παρέχεται συστηματικά, στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος, με εναλλαγή θεωρίας και πράξης.
- Στην Ιρλανδία υπάρχει μεγάλος αριθμός συμμετεχόντων σε προγράμματα γεωργικής εκπαίδευσης και η ζήτηση από τους γεωργούς είναι συνεχώς αυξανόμενη.
- Στην Ισπανία η διαρκής γεωργική επιμόρφωση παίζει σημαντικό ρόλο και άπτεται άμεσα στις ανάγκες του αγροτικού επαγγέλματος και κύρια στην ανάπτυξη και βελτίωση του αγροτικού χώρου.
- Στην Ολλανδία, η βασική και συνεχιζόμενη αγροτική εκπαίδευση παρουσιάζει ιδιαίτερη ευελιξία στο να προσαρμόζεται στις τεχνολογικές εξελίξεις.
- Στο Ηνωμένο Βασίλειο η γεωργική εκπαίδευση είναι πολύ καλά οργανωμένη, δίνεται μεγάλη βαρύτητα στην διαρκή εκπαίδευση των ενηλίκων και το κράτος χρηματοδοτεί κατά κύριο λόγο την εκπαίδευση.
- Οι νέες προκλήσεις που διαμορφώνονται στην άσκηση της αγροτικής πολιτικής όπως αυτές προκύπτουν από τις ευρωπαϊκές εξελίξεις οδηγούν στις παρακάτω ανάγκες για γεωργική εκπαίδευση:
 - ❖ Απαιτείται οι αγρότες να είναι σε θέση να μπορούν να ανταποκρίνονται στα μηνύματα της αγοράς και να επιδεικνύουν ικανότητα προσαρμογής και ευελιξίας στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.
 - ❖ Η παραγωγή προϊόντων ποιότητας ή προϊόντων με ονομασία προέλευσης και γεωγραφική ένδειξη ίσως αποτελέσουν διέξοδο προς την προαναφερθείσα κατεύθυνση.
 - ❖ Απαιτείται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και «επαγγελματισμός» από την πλευρά των παραγωγών, όχι μόνο στον τομέα της παραγωγής, αλλά και στον τομέα της προβολής και προώθησης των προϊόντων, πράγμα που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της αποτελεσματικότερης λειτουργίας των συνεταιριστικών οργανώσεων.

3.2. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΛΥΣΕΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τα προβλήματα που υπάρχουν σήμερα στην γεωργική εκπαίδευση είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Χρηματοδότηση
- ✓ Ο μη εκσυγχρονισμός της γνώσης,

- ✓ Η αναποτελεσματικότητα της διαδικασίας της διδασκαλίας και μάθησης,
- ✓ Η μη αξιοποίηση του παραγόμενου ανθρώπινου δυναμικού,
- ✓ Η γενική αδράνεια των θεσμών και η τάση των ειδικών να έχουν πολύ στενές αντιλήψεις και ως κυρίαρχο εκπαιδευτικό άξονα το εξειδικευμένο αντικείμενο τους.
- ✓ Έλλειψη εκπαιδευτικού σώματος που να ασχολείται αποκλειστικά και μόνο με την εκπαίδευση/κατάρτιση των αγροτών/αγροτισσών.

Προτεινόμενες λύσεις στα παραπάνω προβλήματα είναι οι εξής:

- ✓ Περισσότερη πρακτική άσκηση.
- ✓ Καλύτερος εξοπλισμός-υποδομές.
- ✓ Βελτίωση-αναθεώρηση των εγχειριδίων.
- ✓ Καλύτερη οργάνωση των εργαστηρίων.
- ✓ Εκπαιδευτές με εξειδίκευση.
- ✓ Καλύτερα σχολικά κτίρια.

3.3. ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σύμφωνα με τα συστήματα γεωργικής εκπαίδευσης που ισχύουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούμε να τις ομαδοποιήσουμε στις εξής κατηγορίες:

Χώρες με Δευτεροβάθμιο σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης:

Ελλάδα, Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ιρλανδία, Ισπανία , Ολλανδία/Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Σουηδία, Κύπρος

Χώρες με Τριτοβάθμιο σύστημα γεωργικής εκπαίδευσης:

Ελλάδα, Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ολλανδία/Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Σουηδία, Κύπρος

Χώρες με Συνεχιζόμενη Γεωργική εκπαίδευση:

Ελλάδα, Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ολλανδία/Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Σουηδία, Κύπρος

Στα περισσότερα κράτη-μέλη της Ε.Ε. η τεχνική επαγγελματική γεωργική εκπαίδευση πραγματοποιείται σε δυο επίπεδα:

A) ταχύρυθμη τεχνική γεωργική εκπαίδευση, η οποία διαρκεί 2 έτη και

Β) μακρόχρονη τεχνική γεωργική εκπαίδευση, η οποία διαρκεί από 3 έτη και περιλαμβάνει και στις δύο περιπτώσεις τόσο θεωρητική όσο και πρακτική γεωργική εκπαίδευση, ενώ σε αρκετά κράτη-μέλη μπορεί κανείς μέσω της μαθητείας ή του δυαδικού συστήματος (εργασία και θεωρητική κατάρτιση), να αποκτήσει πιστοποιητικό ή δίπλωμα εργατοτεχνίτη, αγροτεχνικού, εξειδικευμένου τεχνικού κλπ. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειώσουμε ότι χωρίς το πιστοποιητικό ή πτυχίο της διετούς ή τριετούς τεχνικής εκπαίδευσης ή μαθητείας, δε μπορεί κανείς να ασκεί καθήκοντα αρχηγού γεωργικής εκμετάλλευσης, να λαμβάνει μέρος σε σχέδια βελτίωσης ή να απολαμβάνει βοηθήματα ή ενισχύσεις.

3.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όσον αφορά την χώρα μας, ο αγροτικός κλάδος είναι ο μόνος που στερείται της ύπαρξης εκπαιδευτικών υποδομών που θα εξυπηρετήσουν σε συστηματική βάση τους έλληνες αγρότες ή εκείνους που θα ήθελαν να ακολουθήσουν το αγροτικό επάγγελμα. Σε αυτό το σημείο θέλω να τονίσω την ανάγκη να αποκτήσουν οι έλληνες αγρότες δεξιότητες ανάλογες των ευρωπαϊκών συναδέλφων τους και να προτείνω:

- Ευαισθητοποίηση και δυνατότητα πρόσβασης στην τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση κάθε μελλοντικού αγρότη και αγρότισσας, νέου ή άνω των 40 ετών που ενδιαφέρεται.
- Προσφορά εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ένα μεγάλο εύρος θεματικών πεδίων της ελληνικής γεωργίας, πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής και αγροτικής οικονομίας, στα πλαίσια του εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού.
- Θεσμοποίηση δικτυακών σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των βασικών συμβαλλομένων σε αυτή την προσπάθεια (Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α «ΔΗΜΗΤΡΑ», Διεπαγγελματικοί φορείς, Πανεπιστήμια, ΕΘΙΑΓΕ κλπ.).
- Προγράμματα ανταλλαγών κυρίως νέων γεωργών και παραμονή σε αντίστοιχα Ευρωπαϊκά Κέντρα Εκπαίδευσης/ Κατάρτισης.
- Δημιουργία ενός εξειδικευμένου «Σώματος Εκπαιδευτών».

- Αξιοποίηση του έμπειρου και χρήσιμου διδακτικού που υπάρχει στα ΕΠΑ.Λ. και στα κέντρα «ΔΗΜΗΤΡΑ» σε συνδυασμό με συνεχείς διαδικασίες αξιολόγησης του, κατάρτισης και αναβάθμισης του και συνεπικουρίας του με τα κατάλληλα υποστηρικτικά εκπαιδευτικά μέσα διδασκαλίας.
- Ανταποδοτικότητα του σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού που διαθέτουν τα ΕΠΑ.Λ.
- Υποστήριξη μιας ουσιαστικής γεωργικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου εκπαίδευσης καθώς και της δυνατότητας απόκτησης επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων, ιδιαίτερα δε από τους «νέους» αγρότες.

Μία ακόμη πρόταση είναι η εφαρμογή του **«Πράσινου Πιστοποιητικού»** το οποίο όπως έχω αναφέρει και προηγουμένως δεν απονέμεται μέχρι σήμερα στους Έλληνες γεωργούς και αγρότισσες, διότι δεν έχουν ορισθεί με σαφήνεια οι διαδικασίες χορήγησης του. Αποτελεί όμως την μελλοντική εξέλιξη και προβλέπεται να εφαρμοστεί στο άμεσο μέλλον. Σκοπός του είναι να εισάγει και να εμπεδώσει στην αντίληψη του επαγγελματία στον αγροτικό τομέα που θα στηρίζεται στις πιστοποιημένες γνώσεις και δεξιότητες του για την πραγματοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών στόχων. Παράλληλα και διαχρονικά θα βοηθά στην εξύψωση και τη συνεχή βελτίωση των γνώσεων και των επαγγελματικών δεξιοτήτων του Έλληνα Γεωργού και Αγρότισσας. Θα χορηγείται:

1. Στους κατέχοντες τυπική επαγγελματική εκπαίδευση. Στην κατηγορία περιλαμβάνονται οι απόφοιτοι ΤΕΕ Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος, οι απόφοιτοι Πανεπιστημίων και ΤΕΙ γεωτεχνικής κατεύθυνσης και μη.
2. Στους κατέχοντες τυπική επαγγελματική κατάρτιση, δηλαδή στους απόφοιτους ΙΕΚ Τομέα Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος.
3. Στους έχοντες λάβει άτυπη επαγγελματική κατάρτιση, δηλαδή σε αυτούς που έχουν επαγγελματική εμπειρία.

Οι ώρες διδασκαλίας που κάποιος πρέπει να παρακολουθήσει για την απόκτηση του πιστοποιητικού θα εξαρτώνται από το επίπεδο εκπαίδευσης ή κατάρτισης του. Για όσους αποκτήσουν το Πράσινο Πιστοποιητικό θα χορηγούνται κίνητρα όπως χαμηλότοκα δάνεια και αυξημένα ποσά εξισωτικής αποζημίωσης για τους νέους αγρότες. Επίσης, οι κατέχοντες το πιστοποιητικό κατά προτεραιότητα θα εντάσσονται στα προγράμματα του Υπουργείου Γεωργίας.

Κατά την γνώμη μου το Πράσινο Πιστοποιητικό είναι απαραίτητο όσο απαραίτητη είναι και η γνώση στον αγροτικό τομέα και θα έπρεπε ήδη να χορηγείται στη Ελλάδα όπως χορηγείται και στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. εδώ και πολλά χρόνια.

Μία τελευταία πρόταση είναι η ίδρυση αγροτικών σχολών μέσα από τους ίδιους τους συνεταιρισμούς, οι οποίες όμως θα λειτουργούν με ιδιωτικονομικά κριτήρια. Αυτές οι σχολές θα πρέπει να αφορούν εκπαίδευση και κατάρτιση κατάρτην σε δευτεροβάθμιο επίπεδο ώστε να κτιστεί ο ιστός των επαγγελματιών αγροτών. Τα προγράμματα σπουδών θα πρέπει να είναι εναρμονισμένα με τις συνθήκες κάθε περιοχής και να εστιάζουν σε θέματα επιχειρηματικότητας. Επίσης μεγάλο τμήμα των σπουδών θα πρέπει να περιλαμβάνει πρακτική στο χωράφι, την εκμετάλλευση ή τη βιομηχανία.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι η εκπαίδευση των αγροτών έχει ένα κοινωνικό και πολιτισμικό προσανατολισμό, χωρίς να είναι μόνο κατάρτιση. Αν κάποιος αναζητήσει λύσεις στο συγκεκριμένο πρόβλημα είναι βέβαιο ότι θα τις βρει. Το επόμενο ερώτημα είναι αν τελικά η ίδια η κοινωνία (κυρίως η αγροτική) είναι πρόθυμη να ακολουθήσει μια εκ βάθρων αλλαγή ή θα εξακολουθήσει να βολεύεται στην υπάρχουσα νοοτροπία, η οποία οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε αδιέξοδο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 2.1.1. Τεχνικά Επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) της χώρας

Έδρα	Ειδικότητες
Λάρισας	Αγροτικών Μηχανημάτων, Ζωοτεχνίας
Ιωαννίνων	Γαλακτοκομίας, Τυροκομίας
Κρήτης	Θερμοκηπιακών Κατασκευών και Καλλιέργειών
Καλαμπάκας	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής-Διακοσμητικής Επίπλου
Κομοτηνή	Τεχνολογίας Τροφίμων και Εμπορίας (Μάρκετινγκ) Γεωργικών Προϊόντων
Καλαμπάκα	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής - Διακοσμητικής Επίπλου
Συγγρού (Αττική)	Φυτοτεχνικών Επιχειρήσεων, Αρχιτεκτονικής Τοπίου, Τεχνιτών Μελισσοκομίας

Πηγή: Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «ΔΗΜΗΤΡΑ», 2011

Πίνακας 2.1.2. Οι Ειδικότητες των ΕΠΑ.Σ. (Επαγγελματικά Σχολεία)

ΕΠΑ.Σ	Ειδικότητες
1 ΑΒΕΡΩΦΕΙΟΣ ΕΠΑ.Σ. ΛΑΡΙΣΑΣ	Αγροτικών Μηχανημάτων, Ζωοτεχνίας
2 ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΗ ΕΠΑ.Σ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Γαλακτοκομίας, Τυροκομίας
3 ΕΠΑ.Σ. ΚΡΗΤΗΣ	Θερμοκηπιακών Κατασκευών και Καλλιέργειών
4 ΕΠΑ.Σ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής-Διακοσμητικής Επίπλου
5 ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΠΑ.Σ. ΝΕΜΕΑΣ	Αμπελουργίας - Οινολογίας

Πηγή: Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. «ΔΗΜΗΤΡΑ», 2011

Πίνακας 2.1.3. Τα «Κέντρα ΔΗΜΗΤΡΑ»

α/α	ΚΕΝΤΡΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ»	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX
1	<u>ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ- Αγρίνιο</u>	24610 22684	-
2	<u>ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ- Μεσολόγγι</u>	26310 55532	26310 55538
3	<u>ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ-Ν. Κίος Άργου</u>	27501 51365	27501 51365
4	<u>ΑΡΚΑΔΙΑΣ- Κερασίτσα</u>	2710 556267	2710 222617
5	<u>ΑΡΚΑΔΙΑΣ-Μεγαλόπολη</u>	2710 556267	2710 222617
6	<u>ΑΡΚΑΔΙΑΣ-Τροπαίων</u>	2710 556267	2710 222617
7	<u>ΑΡΚΑΔΙΑΣ-Λεωνίδιο</u>	2710 556267	2710 222617
8	<u>ΑΡΤΑΣ- Κωστακίων</u>	26810 26855	26810 26855

9	<u>ΑΡΤΑΣ-Άγναντα</u>	26810 26855	26810 26855
10	<u>ΑΡΤΑΣ-Καλεντίνη</u>	26810 26855	26810 26855
11	<u>ΒΟΙΩΤΙΑΣ-Θήβα</u>	22620 29012	22620 29012
12	<u>ΓΡΕΒΕΝΩΝ-Γρεβενά</u>	24620 80326	24620 80326
13	<u>ΓΡΕΒΕΝΩΝ-Δεσκάτη</u>	24620 31372	-
14	<u>ΔΡΑΜΑΣ-Δράμα</u>	25210 58175	25210 58175
15	<u>ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ-Ρόδος</u>	22410 62706	22410 73444
16	<u>ΕΒΡΟΥ-Αλεξανδρούπολη</u>	25510 25562	25510 28375
17	<u>ΕΒΡΟΥ-Ορεσιτιάδα</u>	25520 26004	25520 26004
18	<u>ΕΥΒΟΙΑΣ-Ν. Αρτάκη</u>	22210 42124	22210 42124
19	<u>ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ-Καρπενήσι</u>	22370 80490	26210 80255
20	<u>ΗΛΕΙΑΣ-Πύργος</u>	26210 22180	2621027777
21	<u>ΗΜΑΘΙΑΣ-Μακροχώρι</u>	23310 41202	23310 41202
22	<u>ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ-Ηράκλειο</u>	2810 229443	2810 335890
23	<u>ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ-Θεσ/νική</u>	2310 472300	2310 473213
24	<u>ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ-Παραμυθιά</u>	26660 22455	26660 29146
25	<u>ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ-Γραϊκοχώρι</u>	26660 22455	26660 29146
26	<u>ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ-Ιωάννινα</u>	26510 92218	26510 95518
27	<u>ΚΑΒΑΛΑΣ-Χρυσούπολη</u>	25910 22395	25910 22395
28	<u>ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ-Καρδίτσα</u>	24410 23943	24410 23943
29	<u>ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ-Παλαμά</u>	24440 22953	24440 22953
30	<u>ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ-Καστοριά</u>	24670 22243	24670 24460
31	<u>ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ-Πολυκάρπη</u>	24670 22243	24670 24460
32	<u>ΚΕΡΚΥΡΑΣ-Κέρκυρα</u>	23410 22673	23410 22673
33	<u>ΚΙΛΚΙΣ-Κιλκίς</u>	24610 22663	24610 33400
34	<u>ΚΟΖΑΝΗΣ-Κοζάνη</u>	24610 22663	24610 33400
35	<u>ΚΟΖΑΝΗΣ-Νεάπολη</u>	22850 22224	22850 22428
36	<u>ΚΥΚΛΑΔΩΝ-Νάξου</u>	27330 22781	27330 22781
37	<u>ΛΑΚΩΝΙΑΣ-Γύθειο</u>	27330 22781	27330 22781
38	<u>ΛΑΡΙΣΑΣ-Στεβανόβουνο</u>	2410 620052	2410 613006
39	<u>ΛΑΡΙΣΑΣ-Λάρισα</u>	2410 620052	2410 613006
40	<u>ΛΑΣΗΘΙΟΥ-Σητεία</u>	28430 29543	28430 29541
41	<u>ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ-Βόλος</u>	24210 60409	24210 91043
42	<u>ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ -Αλμυρός</u>	24220 21473	24220 21473
43	<u>ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ –Αργαλαστή</u>	24230 54229	24230 54229
44	<u>ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ –Καλαμάτα</u>	27210 44214	27210 44214
45	<u>ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ –Φιλιατρά</u>	27610 32497	27610 62803
46	<u>ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ –Κυπαρισσία</u>	27610 22116	27610 24995
47	<u>ΞΑΝΘΗΣ –Ξάνθη</u>	25410 22386	25410 22386

48	<u>ΠΕΛΛΗΣ –Σκύδρα</u>	23810 89483	23810 83143
49	<u>ΠΙΕΡΙΑΣ– Κατερίνη</u>	23510 29845	23510 69111
50	<u>ΠΡΕΒΕΖΑΣ– Πρέβεζα</u>	26820 22062	26820 22062
51	<u>ΠΡΕΒΕΖΑΣ– Θεσπρωτικό</u>	26820 22062	26820 22062
52	<u>ΠΡΕΒΕΖΑΣ– Σκεπαστό</u>	26820 22062	26820 22062
53	<u>ΡΕΘΥΜΝΟΥ– Ρέθυμνο</u>	28310 25802	28310 52440
54	<u>ΡΟΔΟΠΗΣ– Κομοτηνή</u>	25310 22121	25310 22121
55	<u>ΣΑΜΟΥ– Σάμος</u>	22730 80401	22730 80406
56	<u>ΣΕΡΡΩΝ– Σέρρες</u>	23210 59913	23210 59913
57	<u>ΣΕΡΡΩΝ– Σιδηρόκαστρο</u>	23230 23597	23230 23597
58	<u>ΤΡΙΚΑΛΩΝ– Καλαμπάκα</u>	24320 22459	24320 22459
59	<u>ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ– Βαρδατά</u>	22310 81500	22310 81500
60	<u>ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ– Δομοκός</u>	22310 81500	22310 81500
61	<u>ΦΛΩΡΙΝΑΣ– Φλώρινα</u>	23850 54542	23850 54542
62	<u>ΦΛΩΡΙΝΑΣ– Αμύνταιο</u>	23860 22478	23860 22478
63	<u>ΦΛΩΡΙΝΑΣ– Πρέσπες</u>	23850 54542	23850 54542
64	<u>ΦΩΚΙΔΑΣ– Ευπάλιο</u>	22650 28287	22650 29997
65	<u>ΧΑΝΙΩΝ– Χανιά</u>	28210 89322	28210 89322
66	<u>ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ– Αγ. Μάμας</u>	2310 472300	2310 473213
67	<u>ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ– Αρναία</u>	2310 472300	2310 473213

Πηγή: Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α «ΔΗΜΗΤΡΑ», 2011

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αλαμάνος, Ε.-*Τα συστήματα αγροτικής εκπαίδευσης-επιμόρφωσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα σε Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία*-Μεταπτυχιακή εργασία, Θεσσαλονίκη, 2003.
- Γιδάρáκου, Ι., Ξένου, Α., Θεοφιλίδου, Κ., Καζάζης, Ε.-*Επαγγελματική Εκπαίδευση-Κατάρτιση Αγροτισσών-Στόχοι και Αξιοποίηση-Ανασυγκρότηση του Αγροτικού Χώρου, Πρακτικά 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης, 1998.
- Ζωγράφου, Δ., Δ.-*Ιστορία της παρ' ημίν γεωργικής εκπαιδεύσεως*-Αθήνα, 1936.
- Ηλιάδης, Ν.-*Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα*-Εθνική Έκθεση, Εθνικό Ινστιτούτο εργασίας, 1995.
- Θεοφιλίδου, Κ.-*Αγροτική Εκπαίδευση-Κατάρτιση. Νομοθετικό Πλαίσιο-Υφιστάμενη Κατάσταση*-Πρακτικά Ημερίδας: Η Αγροτική Εκπαίδευση στο κατώφλι του 2000, Θεσσαλονίκη, 28.1.1999.
- Κουτσούρης, Α.-*Σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και η Αγροτική Εκπαίδευση*-στα Πρακτικά της Ημερίδας Η Αγροτική Εκπαίδευση στο Κατώφλι του 2000 (διοργάνωση: Δ/ση Γεωργικών Εφαρμογών, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων), Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Αθήνα, 1999.
- Κουτσούρης, Α., Παπαδάκη-Κλαυδιανού, Α.-*Παράμετροι χορήγησης στους Έλληνες αγρότες του «Πράσινου Πιστοποιητικού»*-Αθήνα: Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2001.
- Λίλτση, Μ., Κωταΐδου, Σ.,-*Σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διδακτικά μέσα στον αγροτικό χώρο*-Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Μεταπτυχιακή Εργασία, 2004.
- Παναγιώτου, Α., Κουτσούρης, Α., Παπαδόπουλος, Δ., Φαράκου, Ε.-*Όροι και Προϋποθέσεις Χορήγησης Πράσινου Πιστοποιητικού*-Αθήνα: Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2000.

- Παπαδάκη-Κλαυδιανού, Α.-*Γεωργική Εκπαίδευση-Θεσσαλονίκη*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Εκδόσεις Πανεπιστημιακού Τυπογραφείου, 1996.
- Παπαδάκη-Κλαυδιανού, Α.-*Γεωργική Εκπαίδευση-Πανεπιστημιακές Παραδόσεις*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημιακού Τυπογραφείου Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 2005.
- Παπαναστασίου, Λ.,*Η Αντίληψη και οι Θεωρίες της και οι Παιδαγωγικές Συνέπειες της-Θεσσαλονίκη*: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, 1990.
- Ρομπόλης, Σ., Δημουλάς, Κ., Γαλατά, Β.-*Η Δια Βίου Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα-Αθήνα*: Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝ.Ε) ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 1999.
- Τεγόπουλος, Φυτράκης-*Ελληνικό Λεξικό-Αθήνα*: Αρμονία Α.Ε., 1993
- Τσαλίκης, Α.,-*Εποπτικά Μέσα Διδασκαλίας-Αθήνα*, 1978.
- Ψυχουδάκης, Α.,-*Αγροτική Πολιτική-Θεσσαλονίκη*: Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, 1998.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Couraou, S.-*Τα βασικά εργαλεία του εκπαιδευτή ενηλίκων-Αθήνα*: Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, 2000.
- Rogers, A.-*Η εκπαίδευση ενηλίκων-Αθήνα*: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, 1999.
- CEDEFOP-*Das Berufsbildungs system in Irland-Luxembourg*, 1996.
- CEDEFOP-*Das Berufsbildungs system in Frankreich-Luxembourg*, 2000.
- CEDEFOP-*Quality of Agricultural Products and Protection of the Environment: Training, Knowledge Dissemination and Certification-Thessaloniki*, 2000.
- CEDEFOP-*An Age of Learning: Vocational Training Policy in Europe-Thessaloniki*, 2000.

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

www.ogeeeka-dimitra.org.gr

www.minagric.gr

www.auth.gr

www.europa.eu.int

www.oEEK.gr

www.wikipedia.com

www.agrotypos.gr

www.agronomist.gr

www.dynot.net

www.agrotrainingnet.gr

www.moa.gov.cy